

ŽIVOT

KULTURNÉ - SOCIÁLNÍ ČASOPIS

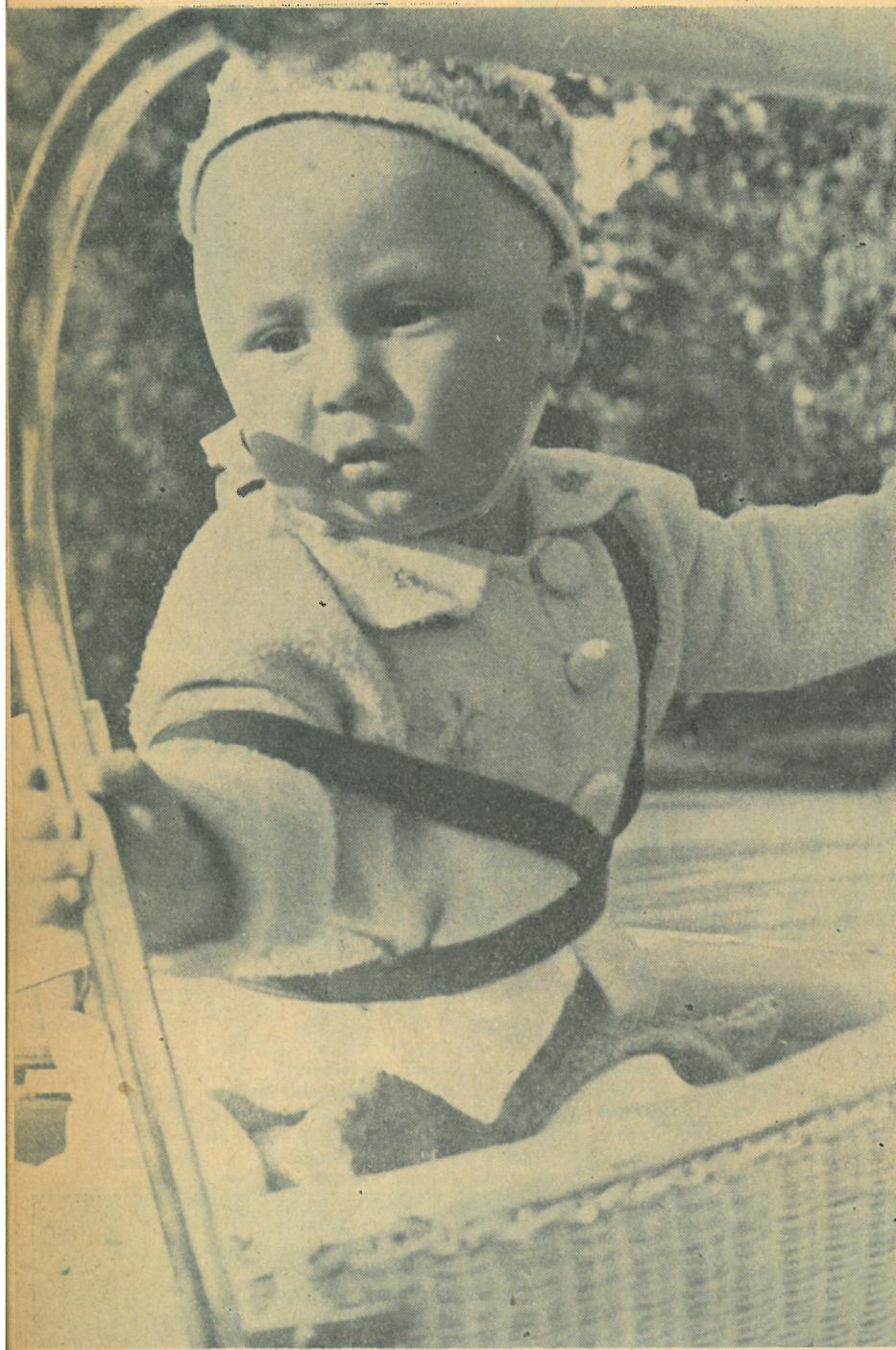
6

ČERVEN
JÚN
CZERWIEC

1959

CENA 1 zl

MILÉ DETĚRENC!

K VAŠMU VELKÉMU SVIATKU „DŇA DETÍ“ ŽELÁME VÁM VEL' A, VEL' A RADOSTÍ A MILÝCH CHVÍĽ V ŠKOLE I DOMA. ABY VAŠE MAMIČKY MALI VŽDY Z VÁS RADOST A POTEŠENIE.

REDAKCIJA ŽIVOT

V tomto roku pripomína si Poľsko 150 výročie bitky pod Raszynom. Na obrázku vidíme odkrytie pamätné tabuľky na miestach historických bojov.

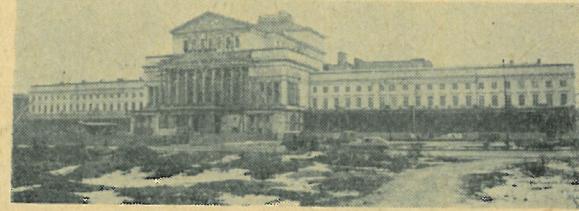
Práce členov Horské záchranné služby vymáhajú hodnú obetavosť, stálou pripravu k poskytnutiu pomoci turistu a lyžařům, které potkala v horách nechoda.

Tatranská dobrovoľná záchranná služba provádí neustále cvičení pro samotné záchrance, aby byli ve stálé kondici a seznamují je s nejnovějším záchranným zařízením.

Na obrázku: členové GOPR během cvičení a užívání moderního zařízení. Sjezd se stěny s delikvencem.

V aprili t. r. navštívila Poľsko vojenská delegácia dobré vôle a priateľstva vedená predsedom vlády a ministrom národnej obrany Čínskej ľudovej republiky maršalom Pen-Tek-huajom. Na obrázku maršál Pen-Tek-huaj zapisuje do pamätné knihy po zložení vencov na hrobe Neznámeho vojaka.

Varšava buduje svoju „Operu“ a „Veľké divadlo“. Tieto význe investície budú zakončené v decembri roku 1961. Na obrázku: celkový pohľad na Operu a Veľké divadlo.

Americký tank pokrstený menom hitlerovského feldmaršala. Tento obrázok bolo možné uvidieť na vojenskej prehliadke v západnom Nemecku.

ZENEVA
1959

Ministri zahraničných vecí štyroch veľmocí na konferencii v Ženeve (od ľavej): A. Grromyko, minister zahr. vecí SSSR, Christian Herter, štátny tajomník USA, Couve de Murville, minister zahr. vecí Francúzska, Selwyn Lloyd, minister zahr. vecí Veľkej Británii.

Už niekoľko týždňov trvá v Ženeve konferencia ministrov zahraničných vecí štyroch veľmocí. Cieľom tejto konferencie je pripravenie pôdy pre stretnutie šefov vlád t.j. stretnutie na najvyššej úrovni. Akokoľvek ostro na tejto konferencii stredovájú sa rôzne názory na základné medzinárodné problémy, ľudia dobrej vôle na celom svete veria, že konečným výsledkom bude porozumenie, ktoré prinesie ľudstvu zmierenie medzinárodného napätia.

Západné mocnosti nedopustili k spoločnému stolu Poľsko a Československo, hoci nemecký problém o ktorom sa na konferencii rukuje je problémom oboch našich národov. Veľkým úspechom, ktorý treba pripisať sovietskej diplomacii je fakt, že na konferencii sa zúčastňujú dva nemecké štaty, NRD, NSR. Toto faktické uznanie (nejde tu o formálne a procedurálne uznanie) jestvujúceho stavu vecí vytvára priaznivejšiu pôdu pre realistiké, zhodné so záujmom mieru, vyriešenie nemeckého problému i samého Berlína. A na tomto majú záujem aj Poľsko a Československo, ako prvé obete hitlerovského nápadu.

Konferencia ministrov zahraničných vecí v Ženeve ešte trvá. Tažko už teraz hovoriť o konečných výsledkoch, tým viac, že na priebeh tejto konferencie má vplyv až príliš veľa vnútorných činiteľov i osobností spoza konferenčného stolu.

Je veľkým úspechom presvedčenie národov, že rokovania predstaviteľov rôznych štátov je najlepšia forma riešenia medzinárodných sporov. Veta: „Lepšie sú roky rokovania ako jedna hodina vojny“ nachádza milióny zástancov. Tento fakt neostal bez vplyvu na priebeh konferencie v Ženeve.

Dnes už nemožno zmať vôle národov do mierového rokovania. Preto aj konferencia ministrov zahraničných vecí v Ženeve je mílnikom na ceste, ktorá neodvratne vedie ku konferencii na najvyššej úrovni, bez ohľadu na to, či sa to p. Adenauovi páči alebo nie. Politická rozvaha a mier určite zvíťazia.

„Politik“

DESAT ROKOV MIEROVÉHO HNUTIA

V tomto roku slávime desiate výročie vzniku mierového hnutia. Mierové hnutie bolo založené z iniciatívy svetového kongresu intelektuálov vo Wrocławu v roku 1948. Zrno padlo na úrodnú pôdu. Už o rok v apríli 1949 zišiel sa v Paríži prvý Svetový kongres obrancov mieru, ktorý zoskupil okolo seba nielen intelektuálov, ale aj reprezentantov všetkých vrstiev ľudu, ktorí sú chtodenlani postaviť sa proti novej vojne a jej vzniku.

Prvý Kongres Obrancov mieru zišiel sa o dva týždne po utvorení atlantického bloku. Postavil sa proti koncepti rozdelenia sveta na dva nepriateľské tábory a hlasoval proti vyzbrojovaniu. Ideou mierového hnutia bolo, aby štaty riešili problémy rokováním a postavili sa proti vyzbrojeniu. Mierové hnutie od počiatku potupilo studenú vojnu a hrozbu atómovej smrti. Kategoricky sa postavilo proti znovuvyzbrojeniu nemeckého militarizmu.

Každý Kongres mierového hnutia, každé medzinárodné stretnutie, organizované s jeho iniciatívy smerovalo k zmierneniu medzinárodného napätia. Pamäťame ešte kampaň, ktorú organizovala Svetová rada mieru, kampaň zbierania podpisov proti atomovým zbraňam. Na Stockholmskej výzve zložilo svoje podpisy 25 miliónov ľudí všetkých národností, rás, vyznaní a kontinentov. Vytvoreniom obrovského mierového prúdu, ktorý má vplyv na všetky štaty a zriaďenia, mierové hnutie stalo sa silou, schopnou pričiniť sa k nedopusteniu agresie.

Pamäťame, akú úlohu odohrala spoločenská mienka počas vojny na Kórei. Napriek všetkým hrozobám amerických generálov nedošlo k tomu, aby bola použitá atómová zbraň.

Ale dnešná snaha o zachovanie mieru odlišuje sa od dávnej tým, že má formu veľkého, celosvetového mierového hnutia ako aj tým, že je stvájú dnes socialistické štaty a mnohé nesocialistické štaty, ktoré uskutočňujú mierovú politiku, zodpovedajúcu všetkým ľuďom. Ľudia, ktorí chcú chrániť mier majú k dispozícii veľkú silu.

Medzi tými, ktorí venujú svoje sily pre vzrast mierového hnutia sú samozrejme komunisti, ale dôležité je to, že hnutie od prvého dňa svojho jestvovania zoskupuje okolo seba nie len komunistov, ale ľudi rôznych politických náhľadov a presvedčení.

Pre desiatimi rokmi na parížskom kongrese v sáli Pleyel rečnil vedľa komunista Friderika Joliot-Curie, farár Boulier. Dnes mierové hnutie reprezentuje milióny ľudí, ktorí prináležia k rôznym politickým a náboženským stranám. Na poslednej schôdzi Svetovej Rady mieru sa zistilo, že hnutie podáva priateľskú ruku všetkým silám, ktoré slúžia veci mieru.

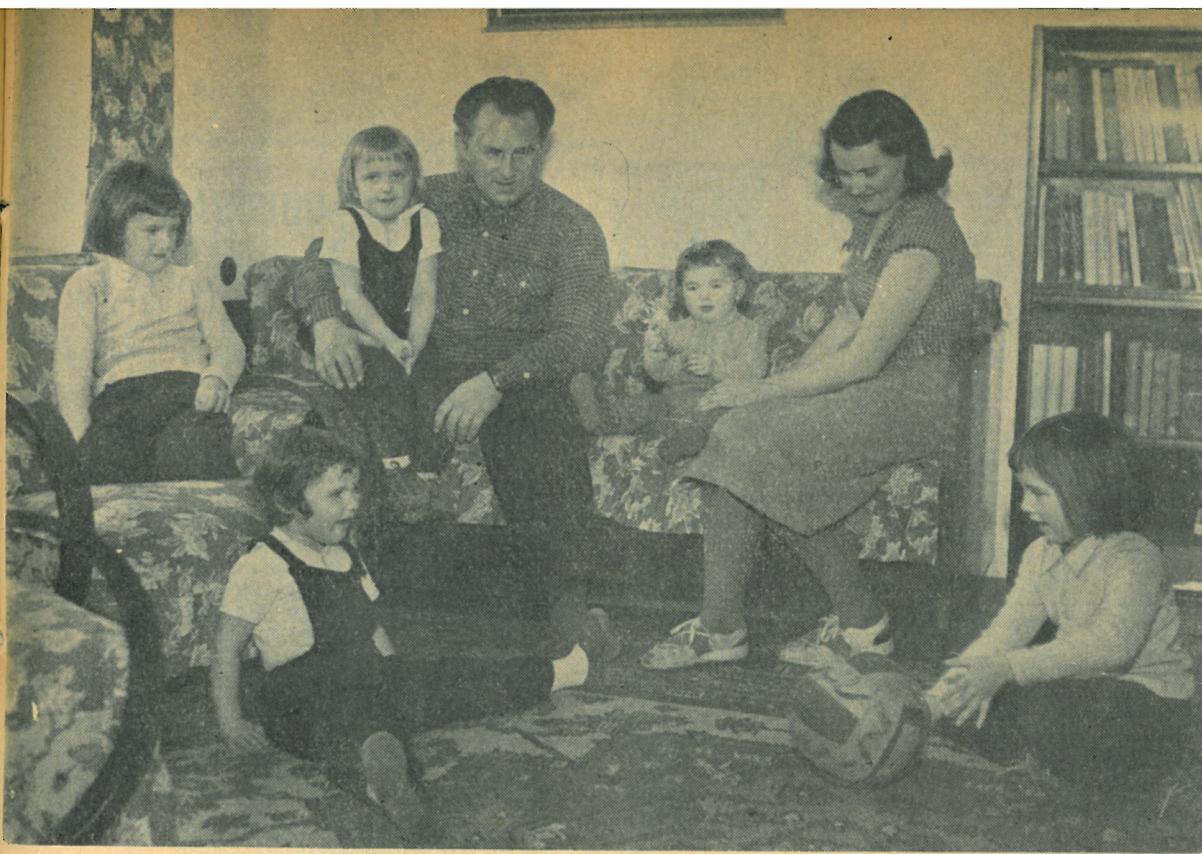
V oslavách desaťročného trvania Svetového mierového hnutia zúčastní sa aj Poľsko. Naša účasť na všetkých akciách, ktoré organizovala Svetová rada mieru a Poľský výbor Obrancov mieru svedčí o našom aktívnom pomere. Okolo 18 miliónov Poliakov podpísalo štokholmskú a viedenskú výzvu. Vo Varšave zišiel sa v roku 1950 II. Kongres Obrancov mieru.

V poslednom čase mierové hnutie prejavuje veľké zneľakanie a vystupuje proti vyzbrojeniu Západného Nemecka atómovou zbraňou. Svetová Rada mieru sa rozhodla zvoliť schôdzku predstaviteľov svetovej mienky, aby prerokovali ako zmierniť napätie medzi národami a zakázať použitie atómovej a nuklearnej zbrane.

ODZNÁMENIE

Všeobecnovzdelávacie lýceum so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke oznamuje všetkým záujemcom, že prijímacie skúšky do VIII. tr. budú sa konať v budove lýcea v dňoch 25—27.VI.1959.

Hutník Jozef Lenkova býva so svojou rodinou v štvorizbovom byte v Lyžbiciach na Ostrave.

CSR OČAMI ZÁPADU

Táto reportáž z cesty po CSR bola uverejnená v The Christian science Monitor. Autorom je novinárka Veronica Wier. Uverejňujeme ju s malými skratmi.

„Ci je v Spojených štátach alebo v Anglicku životná úroveň vyššia?“

To bola prvá otázka, akú mi dávali Česi a Slováci počas mojej poslednej cesty po

Československu. Pred niekoľkými rokmi, ešte v roku 1956–1957 taká otázka by vyznela namyslene, ale dnes je úplne na mieste.

Zivotná úroveň v Česko-

slovensku je stále vyššia a preto aj stále menej sa ľudia sťažujú. Precestovala som ceľu republiku, rozprávala som sa s niekoľko sto ľuďmi, ale nikde, ani na Slovensku, ne-

vočula som žiadne väznejšie sťažnosti. Češi a Slováci zdajú sa byť úplne spokojní s množstvom tovaru, medzi ktorým nechýba ani luxusný tovar. Okrem toho, úspešne sa rieši bytová otázka.

Niet veľa takých vecí, ktoré v ČSR nemožno dostať. Moja priateľka z Bratislavы nie je v strane, ale keď sme si prehliadali výklady textilného obchodu s pýchou mi ukázala vlnenú látku a zdôraznila, že je to naozaj štokký tweed.

Ešte pred niekoľko rokmi cítróny boli na Slovensku prepychom. Dnes slovenské ženy z vidieka, ktoré pred vojnou ani nevideli pomaranče, teraz sa vracajú z nákupu s taškami preplnenými importovaným ovocím. Slováci pôsobia dojem, že nikdy neboli tak dobre živení ako dnes. Išla som sa podiť i do mojej rodnej dediny, aké zmeny zašli za tých 20 rokov čo som tam nebola. Pred vojnou väčšina sedliakov žila v jednoizbových chalupách. Čím väčšia rodina, tým viac sa museli tlačiť. Ich každodenonu stravou boli vždy tie isté polievky, chlieb a cibuľa. Navštívila som aj jedného známeho robotníka, aby som sa presvedčila ako žije teraz so svojou rodinou. Vovoľnila ma do bytu s moderne zariadenou kuchynou, v ktorej samozrejme nechýbala elektrická práčka. Okrem jedálne majú ešte zvláštnu „reprézentačnú“ izbu, kde prijímajú takých väznych hostí, ako je napríklad novinár zo západu.

Nechýbal samozrejme rádioprijímač a televízor. Pri obede, keď som sa častovala pečenou kačicou opýtal som sa, kde a ako nakupujú. Vysvetlili mi, že väčšinu obchodov zásobuje vidiek.

Zmeny v Čechách sú menej viditeľné, lebo tu už aj pred vojnou bola vyššia životná úroveň. Keď som išla hlavnými ulicami Prahy, videla som obchodné výklady plné čínskeho porcelánu, krištáľov a umelcovských predmetov. Potravinárske obchody, ktoré s úspechom môžu súťažiť s obchodmi tohto typu v Nemecku, Francúzsku alebo v Anglicku, ponúkajú svojim zákazníkom rôzne prepychové tovary.

Praha i Bratislava stali sa teraz výkladnou skriňou komunistického sveta. Niet preto nôť divného, že každý deň autobusy privážajú sem turistov z Východného Nemecka. Tak isto aj hostia z kapitalistických štátov, napríklad z Rakúska odchádzajú odtiaľ plni najlepších dojmov. V Bratislave som poznala istého Rakúšana, ktorý bol nadšený nelen krásnym dunajským nábrežím, ale aj prepychovým hotelom, kde bol ubytovaný. Pražské hotele sú plné turistov z Ázie, Afriky a Latinskej Ameriky. Tito budú mať možnosť porozprávať svojim rodákom, že komunizmus nie je tak hrozný ako sa to rozpráva. Skutočnosť svedčí sama za seba. Platý a honoráre sú samozrejme v Československu nižšie ako v štátach západnej Európy, ale zato byty sú lacnejšie i strava v závodných kuchyniach, kde sa stravuje väčšina obyvateľov dvakrát denne, je takmer úplne platená štátom. To dovoluje ľuďom kupovať za zarobené peniaze šatstvo ktoré je dosť drahé a za ostatné môžu sa zabaviť, čo zasa nie je drahé. Rodina, kde dvaja, štyria členovia majú možnosť zarabáť nemôže si staťať na materiálne ťažkosti a môžu aj ušetriť. Ľudia zriedkavo vkladajú peniaze do banky, radšej ich vydávajú na okrášlenie bytov, alebo si zriaďujú weekendové domy. V takýchto prípadoch štát nešetri pôžičok a inej pomoci pri zakupe stavebných materiálov.

Kaviarne, kiná a divadlá sú vždy preplnené. Návštěvníci sa skladajú väčšinou z radov robotníkov, pracovníkov obchodov a úradníkov. Najväčší úspech majú západné filmy a divadelné hry.

Pre Slovákov toto všetko znamená vzrasť životnej úrovne v porovnaní s úrovňou pred vojnou. Ale požiadavky robotníkov sú tým väčšie, najmä ak ide o bytovú otázku. Zahraničný a exportný tovar možno dostať v obchodoch Tuzexu. Tieto obchody boli založené hlavne preto, aby sa zlikvidoval čierny obchod, ako aj pre doplyv devíz pre štát. Príbuzní Čechov a Slovákov, ktorí žijú na Západe môžu im posielat šeky, za ktoré možno nakúpiť tovar z Tuzexu.

ČESKÝ VÝTVARNÍK O VARŠAVĚ

Luděk Holub, nar. 10.6.1928, Jihlava

— Československo. Pražská studia u prof. M. Salemana, varšavská akademie — prof. M. Bylina. Výtvarník československého strediska ve Varšavě. Účast na výstavách sborových, první samostatná výstava ve Varšavě ve Svazu polských novinářů.

REDAKTOR „ŽIVOTA“:

Byl jsem na Vaši výstavě ve Svazu polských novinářů. Vaše výstava se nazývá „Varšava ve skizích českého výtvarníka“. Jak jste se dostal k tomuto námětu?

Maliř L. Holub:

Predně k samému titulu výstavy. Nejsou to práce pouze o městu, o Varšavě. A nejsou to také pouze skizzy. Vystavil jsem tři druhy exponátů: kresby tuší, monotypie a oleje. Mělo by se to jmenovat práce z Varšavy. Zajímali mě lidé, stromy a varšavské ulice. Pokusil jsem se je namalovat novým způsobem...

REDAKTOR „ŽIVOTA“:

Právě, není ta tak trochu výstava abstrakčního umění?

Maliř Holub:

Abstrakční umění je uměním bezpredmetovým, malíře nezájímá nic kromě formy-barvy, kresby — a mě opravdu zajímá život ve Varšavě. Chtěl jsem jej dostat do své práce — mnohde se mi to nepodařilo. Ale já osobně považuji svou práci za malbu konkrétní, spojenou s tématem — s Varšavou.

REDAKTOR „ŽIVOTA“:

Vracím se k první otázce. Proč právě Varšava?

Maliř Holub:

To je dlouhá historie. Ve zkratce vypadá asi tak: Dostuoval jsem v Praze na Ústavu malby a kresby, v roce 1955 jsem sem přijel za svou ženou-Polkou. Chtěl jsem svého pobytu co nejvíce využít a začal jsem studovat u prof. M. Byliny na Varšavské akademii výtvarných umění. V minulém roce jsem své polské studium zakončil. Výstava se skládá z prací z roku 1958 a 1959, oblíbil jsem si Varšavu, město tak zničené a tak kypící novou prací, novým životem.

REDAKTOR „ŽIVOTA“:

Když už mluvíme o životě. Jaké jsou Vaše další plány, jak chcete s námi dále spolupracovat?

Maliř Holub:

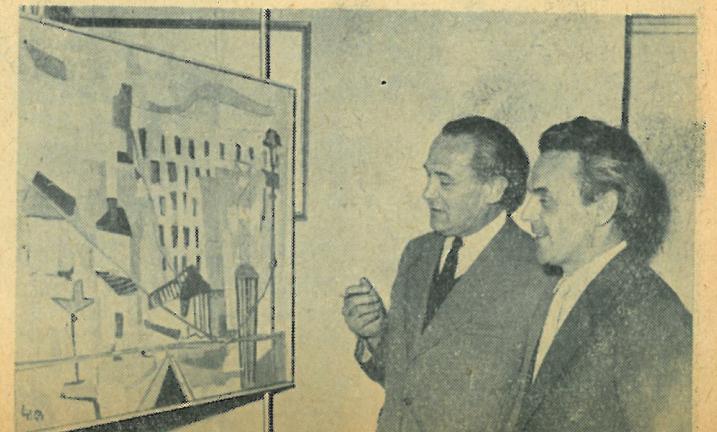
Zdá se mi, o drobné spolupráci, jako ilustrace a jiné, není třeba mluvit. Chtěl bych do konce tohoto roku připravit grafický a malířský materiál ze života krajanů na Spiši a Oravě. Chci tak připravit nejen výstavu z těchto krajin, ale využít materiálu k širší výstavě o životě a historii české a slovenské menšiny v Polsku. Společnost plánuje takovou výstavu na příští rok, ale s prací je nutno začít již teď.

REDAKTOR „ŽIVOTA“:

To bude změna námětu?

Maliř Holub:

Ano, taková změna mě bude těšit. Z městského života přeskočit na ves, z velkých ulic do velkých hor.

MÁŠ NOČNÉ PRÍZRAKY? PRECÍTAJ

„Kalinu vodu prisniti k opatrnosti nabádá nešťastí a choroby očekávati predpovídá“.

„Kapustnú hlavu vo snu pestiti, zalejvati nebo sberati konec sobe blíského znamená“.

„Oheň z plameni červeným rozdúchat, hasiti nebo v ňem uhyňuti rozptilení pošešení a príjemnú chvíľe znamenají“, kdežto „jej vidiťi neb prežiťi a upíraním a neprijemnosťou vonkajšou potkati se očekává...“ alebo „zhanobení a zneuctení veští...“

Sny máva každý, jeden často, druhý zriedkavejšie. Tvrdí sa, že ženy majú k snom väčšiu náklonnosť ako muži a že sny máva človek najčastejšie medzi 20-tym a 30-tym rokom. Kedže ženy boli (ešte aj sú) poverčivejšie, radi si dali nahovoriť niečo o budúcnosti a profesionálnym vykladáčom nebolo ľahké vyčítať z ich očí naivné túžby, či obavy, najmä ak ešte neboli pod čepcom.

Sny majú fantastické štruktúry a svoj význam, teda aj výklad majú jedine vo vzťahu k človeku, ktorému sa prisnili. Psychoanalytik, ktorý prostredníctvom sna chce niečo odhaliť, musí najprv podrobne preštudovať osobnosť, ktorej sa sníval, odhaliť súvislost medzi jej myšlienkami, pocitmi a zážitkami, čiže odstrániť priehradu medzi vedomím a podvedomím. Ak je prostredie vo sне podobné skutočnému, je človek duševne zdravý, vyrovnaný, ak ho prepádavajú neskutočné prízraky, je to príznakom neurotických sklonov.

Tak sa vysvetlujú aj tzv. „nočné prízraky“. Odborníci tvrdia, že sú prejavom veľmi silného vnútorného konfliktu a preto vyvolávajú najsilnejšiu psychologickú cinnosť, aká je vôbec vo spánku možná. „Nočný prízrak“ bol dokonca príčinou smrti ľudí s vysokým krvným tlakom alebo srdcovou vadou. Kedysi sa o tom nevedelo a preto bol nevysvetliteľným nešťastím pre utláčaných a vystrašených nevzedlancov.

Jestvuje veštecký sen? Odborníci sa dívajú na tento „druh“ sna veľmi skepticky. Svoje tvrdenia podopierajú princípom počtu pravdepodobnosti. Kedže tisícom sa sníva o budúcich udalostach, nie je zvláštnosťou, že tu a tam sa niekomu sen skutočne vyplní. Niekoľko aj Toto-Lotek vyjde!

Také zapalovače, ktorími slúžia svojim klientom západonemeckí tráfikanti vydržia až dva roky.

FANTÁZIA = OBLUDA

Je to ozaj „viac ako legenda“? Pod týmto názvom priniesli sme v 3 čísle „Života“ článok o netvore Loch Ness. Po dlhé mesiace, celá svetová tlač prinášala články očitých svedkov, ktorí potvrdili v jazere, až raz.. Ale o tom si prečítajte sami:

Taliansky novinár Francesco Gasparini uviedol článok v týždenníku Visto. V článku je prekvapivé priznanie. Gasparini sa priznáva, že on vynášiel lochnesskú obludu, ktorej existencia či neexistencia dlhé roky bola predmetom úvah a dohadov tlače na celom svete.

Stalo sa to v auguste 1933, že som vynášiel obludu. Mal som nedostatok zpravodajského materiálu a vtedy mi napadlo, že som čítal niečo o tom, že v Loch Ness istý rybár chytí rybičku zvláštnej formy. Pre istotu som vyhľadal článok, ale bola to len trojriadková zvestička v Glasgow Heralde. Napísal som článok svojim novinám — a z rybičky sa stala obluda — píše Gasparini.

Ako sa priznáva — po týždni chcel odhaliť svoj žart, ale výtvor jeho fantázie už bol taký mohutný a rozvíril také vásničné debaty vo svetovej tlači, že sa bál následkov žartu. „Vedľa vtedy už uverejňovali vyhlásenia očitých svedkov“, vyjadrovali sa vedeči a v anglickej Dolnej snemovni istý poslanec aj interpeloval vládu... Bál som sa a radšej som mlčal. Ale teraz, po tak dlhom čase som sa rozhodol napiisať pravdu. A to je už skutočná pravda — dokončuje svoj článok Gasparini.

KIDNAPPER!

KRONIKE trestných činov USA sa prvý raz stalo, že „kidnapper“ ukradol dieťa — spolu s matkou! A nežiadol ako výkupné peniaze — ale život iného zločinca, ktorý sedí v žalári...

Prípad sa stal niekoľko dní pred Veľkou nocou. V mestech South-Charleston napadol ozbrojený muž rodinu Baldwinovcov. Otca priviaza k stoličke — a matku s tromi deťmi prinutil nasadniť do auta. Ked su-sedia našli Baldwina, bol tam aj list. List bol adresovaný Underwoodovi, guvernérovi štátu Západná Virginia. Z každého riadku listu bolo cítiť, že ho písal blázon Únosca, Richard Payne, ktorého prepustili pred týždňom zo žalára. Začal svoj list takto: „Uniesol som jedného dospelého a tri deti. Len Vy máte v moci ich vyslobodiť a záchraniť pred istou smrťou — ked výhoviete mojej požiadavke. Nechcem peniaze — chcem iba pomstu. Chcem zabiť, chcem dostať svojho najnebezpečnejšieho nepriateľa ku ktorému sa nemôžem dostať bez Vašej pomoci, lebo sedí v žalári. Payne potom vyzval guvernéra, aby poslal gangstra menom Post, ktorý si odpokáva svoj storočný (!) trest a ktorý bol v žalári s ním v jednej miestnosti — na „okružnú cestu smrti“...

Posta majú posadiť do Fordky z roku 1939. Na auto majú namontovať vpred a zo zadu po dve červené svetlá — zneli pokyny zločinca. Nikto ho nemá sprevádzat. Post potom má v aute prejsť okružnou cestou, Payneom presne vyznačenou — a má čakať na svoj osud. „Nenávidím Posta — píše — musím ho zabiť. Ked ho nezabijem — zbláznim sa! Prinúťte ho, aby prijal moje podmienky.“

„Kidnapper“ ďalej napísal, že akonáhle sa presvedčí že Fordka s Postom sa vydala na cestu — prepustí dvoch zo svojich obetí. Akonáhle zabije Posta — prepustí ďalších. Keby úrady nechceli ho poslúchnuť — zabije všetkých štyroch. Keby Post sa vydal na cestu a jemu by sa ho nepodarilo zabiť — zabije zbyvajúcich dvoch.. Tak zneli podmienky. V závere vyzval guvernéra, aby sa dostavil do televízneho štúdia, a oznámil, či prijme podmienky.

Guvernér odišiel do televízneho štúdia, postavil sa pred snímacími aparátmi, ale medzičasom sa začala jedna z najväčších „polovačiek“ v dejinách americkej trestnej praxe. Za 48 hodín policiajné poplachové autá zadržali Payneho auto, ktoré práve došlo na „okružnú cestu smrti“ vyznačenú v liste. Po krátkej streľbe, bandita sa vzdal. Vo voze našli v smreťom strachu, ale nezranených — matku a tri deti...

V kongrese nastal interpelačný útok na vládu za pomery v žalároch a na kontrolný systém, ktorý umožnil, aby zo žalára prepustili nebezpečného blázna...

ZA MANŽELOM DO HROBU

Dnes nemôžeme ani v myсли si dobre predstaviť divošskú ukrutnosť spojenú so starým indickým zvykom „sati“. Doslovný význam tohto výrazu je „akt viery alebo pravdy“. Ale tento eufemický žarfón pieti bol rúškom hroznej skutočnosti, ktorá musela byť najukrutejším rituálom chorobnej náboženskej horlivosti – zvykom upaľovať, alebo zriedkavejšie pochovať vdovy s telami ich mŕtvych manželov.

„SATI“ — LÁSKA AŽ DO SMRTI

V Indii sa stala táto obyčaj zrejme bežnou. Slávny staroindický spis Mahabharata ospevuje niekoľko príkladov o vdovách, ktoré radostne vystúpili na pohrebnu hranicu s telami zo snulých manželov, aby preukázali svoju „pravdu“.

Gréci, ktorí prišli s armádou Alexandra Veľkého, našli už tento zvyk všeobecne rozšírený a ani Marco Polo, slávny benátsky kupec a cestovateľ starého veku, neopomenu vo svojich rozprávkach túto senačnú tému.

Predsa však ani v časoch najväčšej módy nebol „sati“ všeobecným zvykom, dokonca ani medzi kastou rajputov, ktorí najviac dodržiaval tento zvyk, i keď hámam pre politickú a vlasteneckú prestíž. Vyskytoval sa medzi najväčšími kastami s prekvapujúcou výnimkou kasty brahamanov, ktorí hoci mali aj istý hospodársky záujem na „sati“, predsa len ho nedoporučali ako povinný pre svoje vlastné ženy.

Humanistickejšie náboženstvo pochádzajúce z pôdy indického hinduizmu, ako budhizmus, Jainizmus a oveľa neskôr sikhizmus, ako i niektoré ľudskejšie svetské autority snažili sa odstrániť „sati“, ba i kategoricky tento rituál odstudiť, no nie vždy úspešne.

Zákonný zákaz a jeho uplatňovanie boli však stále rozdielne. Správna mašineria indická nebola schopná vyrovnat sa s problémom a zabrániť násilné upaľovanie hinduistických vdôv.

ČO PÍSAL LORD CORNWALLIS?

Postoj Európanov k „sati“ bol rozličný. Už v roku 1510 Albugurgue sa snažil vnútit zákaz „sati“ v oblastiach kontrolovaných Portugalcami. Neskoršie Holandčania a Francúzi vo svojich oblastiach sa snažili o to isté. Keď Britovia získali pozície v krajinie, ukázali sa ako najzhovievavejší.

Lord Cornwallis písal svojmu výbercovu dani, ktorý sa odvážil odmietnúť povolenie k „sati“, že vláda „nepokláda za odporúčateľné oprávniť Vás na zbraňovanie tejto obyčaje donuvocamic prostredkami, ani výkonom Vašej úradnej moci“. Trvalo potom 16 rokov, kým sa násilie druhý britský úradník s odvahou začať „sati“ aspoň vo svojom obvode; bolo to v Gaya v kraji Behar roku 1805, keď akýsi pán Elphistone odmietol svoj súhlas, aby mladá vdova, ešte ani vekove svojprávna, bola poslaná v meni náboženstva na smrť. Len niekoľko úradných osôb sa staralo o túto hroznú vec. Bol medzi nimi istý Angličan zo Serampore, ktorý si súkromne viedol štatistiku a oznamil vláde, že len v roku 1803 v okruhu 45 km od mesta Serampore zistil 438 prípadov „sati“.

Údaje boli natočko hrozné, že Tahostajné úrady vo Fort William vydali nakoniec príkaz, ktorým sice nezakazovali „sati“, ale prikazovali ho „reguľovať“.

Polícia si mala zadávať informácie o všetkých aktoch „sati“ a mala zaistiť, aby ani jedna vdova nebola poslaná do plameňov proti svojej vôle, alebo doviečaná na hranicu v omámenom stave.

Takéto „reguľovanie“ pomohlo vytvoriť domén úradného súhlasu s obyčajom spoluupáľovania a tak v rokoch 1815 až 1818 dramaticky stúpli zaznačené prípady „sati“ z 387 na 480.

V MENE NÁBOŽENSTVA NA SMRT?

Zverejnenie „regulačných“ predpisov pre políciu a úrady vyzvalo menšiu búrku protestov medzi konzervatívnymi hinduami, hoci priamo nešlo o prekážanie samotnému rituálu.

V roku 1818 sa ujala tohto problému známa indická postava Rammahun Roy. Ako reakciu na protesty hinduov postavil svoju kontra-peticiu, ktorú rozširoval po rozsiahlych oblastiach. Nasledovalo vydanie charakteristickéj publikácie vo forme dialógu „pre a proti“. Autor sa odvážal na veľkých staroindických zákonodárcov a tvrdil, že žena po manželovej smrti má pokračovať v živote ako askéta. Samotný traktát mal vlastne úmysel vyprorokovať verejnú debatu o predmete, ktorý doteraz sprevádzalo súhlasné ticho. Ďalším krokom bol venovanie pamfletu manželke guvernéra Indiankej spoločnosti. Jej manžel sa obával podniknúť niečo proti „sati“ zo strachu pred reakciou konzervatívnych úradníkov Spoločnosti, ktorí boli za to, nechat veci bežať tak, ako sú, a pred konzervatívnymi hinduami, ktorí pri najmenšej zmienke o reforme ihned spustili krik: „náboženstvo v nebezpečenstve“. Rammahun chcel vlastne uľahčiť vláde cestu z mŕtveho bodu a váhania.

Rammahunové snahy sa však neobmedzovali na písanie pamfletov. Vytrávali si skupiny priateľov a nasledovníkov, ktorí sa starali o to, aby sa aspoň „reguľovanie sati“ skutočne dodržiavalo, a aby ani jedna vdova nebola proti svojej vôle odsúdená do plameňov.

Ci tieto skupiny vigilantov skutočne zachránilili väčšiu počet žien, nedá sa dnes objektívne zistit. Niet však pochyb o tom, že to bol nástup ku generálnemu útoku na straslivú obyčaj, ktorá potom vďaka osvetencom Rammahunovu razenia po mnohých bojoch konečne zanikla.

VRA HO VIA MORA

OKOJNE vody Stredozemného mora lákajú každoročne tisice návštěvníkov. Pod hladinou mora sa však často skrýva smrť. Stáva sa totiž, že nič netušiacho plavca prepadne najhorší dravec mora žralok.

Hrozná príhoda sa stala pred niekoľkými rokmi, keď v zálive pri Rjeke žralok napadol istú Nemku a usmrtil ju pred očami muža a detí. Tento prípad, ktorý sa skončil smrťou, bol podľa tlačových zpráv už druhým na tomto mieste. Zainteresovanejší však tvrdia, že takéto prípadov v Stredozemnom mori bolo nepomerne viac. Úrady ich však zatajovali, aby nepostrašili kúpeľných hostí. Iba ak sa cudzinec stane svedkom prepadu, dostane sa to na význam.

Tak napríklad opisali isté viedenské noviny podobnú udalosť. Mladá učiteľka zoskočila z rozmarnu z paluby výletného člna a chcela k brehu doplavovať sama. Naraz posádka a cestujúci zbadali tmavý mihajúci sa tieň – už zaznel prenikavý výkrik. Voda sa zavírala, na sekundu sa ukázala trojhľanná plutvia. Posledné slabnúce volanie o pomoc a dievča sa do krídla žralokov.

Tragicky skončilo aj iné stretnutie so žralokmi. Skupina žien i mužov, vyplávala trochu ďalej od mora. Náhle jedna z plavkýň vykrikla, zamávala rukami a zmizla pod vodou. Bezprostredne za tým nasledovali ďalšie výkriky. Kým mužovia, ktorí plávali viac vpredu a ktorík sa zmocnila panika, pochopili o čo ide, zafarbielo sa more krvavou červenou. Nedaleko boli rybári, no kým priveslovali, bolo neskoro. Podarilo sa im vytiahnuť už len niekoľko hrôzou ohromených ľudí. Zo štrnásťich plavcov ktorí vyplávali, vrátilo sa už iba osem. Dostali sa do krídla žralokov.

Dlhší čas nebolo o takéto prípadoch počut. Druhá svetová vojna prišla s inými obeťami. I bezprostredne po vojne boli podobné prípady ojedineľnou senzáciou. Až v poslednom čase sa opäť opováživo rozmožili.

Ako to, že sa tak veľa žralokov objavilo v Stredozemnom mori?

Žraloky žijú vo všetkých svetových moriach. Vedľa ich pozná asi 150 druhov. Ale z nich len niekoľko druhov je nebezpečných človeku. Najznámejší je žralok ludožravý, ktorý dosahuje až sedemmetrovú dĺžku. Všetky tieto nebezpečné druhy obľubujú teplejšie vody. A keďže sa v posledných desaťročiach podnebie u nás zrejme otepľuje, prisahajovajú sa do Stredozemného mora.

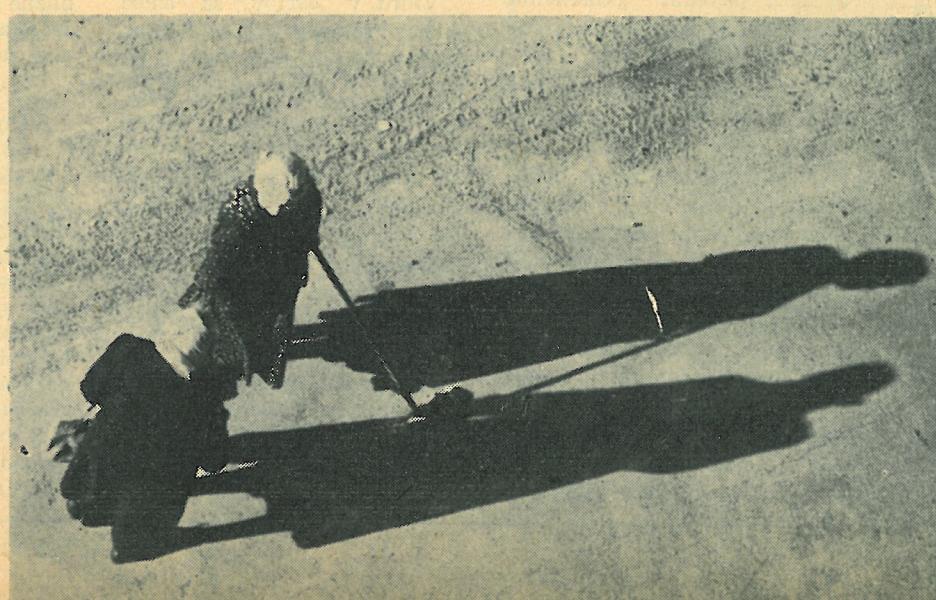
Je celkom nesprávne, keď si myslíme, že sa žralok bojí väčšej skupiny ľudí a že zaútočí len na jednotlivcov alebo len na malé skupiny, ktoré vyplávali prídaleko do mora. Ako tvrdia odborníci, rybári a potápači, žralok je v útokoch nevyspýtateľný. Stalo sa napríklad, že žraloky napadli kúpajúcich sa námorníkov juhoslovanskej lode „Zrinski“ len osem metrov od pobrežia, hoci sa v blízkosti člapotali ceľé húfy ľudí.

Práve tak nezmyselný, ako tvrdenie, že sa žralok bojí veľkej skupiny ľudí alebo kriku je názor, že môže zaútočiť iba vtedy, ak sa položí na chrbát, pretože iba vtedy vie vraj použiť svoju hroznú pačapu. V rôznych príbehoch sa piše, že nebezpečenstvo hrozí až vtedy, keď vidno biele žralokovo bruchu. Autori pozorovali žralakov iste z pomaly plávajúcich lodí. V takých prípadoch sa mohlo stať, že sa preváli lenivo na chrbát, aby im zbytky, ktoré vyhodili z lode, vplávali priamo do papule. To je však viac hra ako nutnosť. Žralok útočí priamo ako šíp a čefusťami podobnými kruhovou píle bleskove zahryzne.

Švédsky potápač Berge rozpráva vo svojich spomienkach o silne takého žraločieho uhrýznutia: Raz naháňal tento dravec morskú korytnačku, ktorú zavesil za loď na povraz. Celá posádka so záujmom pozorovala jeho útok, pretože poznali silu korytnačieho panciera. Žralok ho však jediným seknutím obrovských čelustí rozťal napoly.

Žralok je nielen útočný a dravý, ale aj zákerný. Vie sa ako poľovník prikradnúť k obeti. Často vidieť iba fosforekujúci záblesk, miňa sa tmavý tieň, ale potom je už obyčajne neskoro.

Žralok je najnemilosrdnejším a najhorznejším morským obyvateľom. Je neustále hladný, neustále pripravený na útok. Niet zbrane proti nemu. Je taký vytrvalý a prehnany, že ani najintenzívnejšia poliovačka ho nevie odohnať z miest, ktoré si raz vybral.

Ej. ej. dlhé besedy na hŕuncu letnom slnku sú škodlivé

HURVÍNEK & SPEJBL

Z iniciativy Josefa Skupy vzniklo v roce 1917 v Plzni amatérské loutkové divadlo, které se pak skoro 13 let měnilo na divadlo profesionální. Během krátké doby si získává všeobecnou sympatií a velkou popularitu nejen ve vlasti, ale i v zahraničí.

V roce 1945, po několikaleté přestávce, způsobené hitlerovskou okupací, dne 17. října profesor Skupa otvírá znova svoje loutkové divadlo, tentokrát již ve vlastní budově v Praze. Spejbl a Hurvínek znovu přitahují dospělé i dětské zbožňovatele. — Prof. Skupa byl v roce 1948 jmenován národním umělcem ČSR za zásluhy a vysokou úroveň divadla.

Prof. Skupa v roce 1957 zemřel. V jeho životním díle pokračuje a divadlo vede zasloužilá umělkyně Jiřina Skupová, manželka a spolupracovnice prof. Skupy. Celý divadelní soubor je jako jedna velká rodina, velká, protože má dohromady kolem 40 osob, t.zn. umělců, techniků a administrativních pracovníků. Nelze všechny vyjmenovat, o každém by bylo možné napsat hodně hezkého a milého. Protože v časopisu máme málo místa, musíme se omezit:

Musíme též vzpomeout o druhu Karlovi Javorském, administrativním řediteli, který s uspokojením potvrdil, že divadlo S+H je soběstačné a zaujmá II. místo v republice. Bezpochyby je to i jeho zásluha.

Spejbl a Hurvínek se stali hrdiny československého divadla a jeho nejslavnějšími reprezentanty v zahraničí. Divadlo S+H hraje představení pro dospělé i děti. Zahraniční programy jsou obyčejně konány v jazyku země, kde divadlo hostuje.

V tomto roce slaví divadlo 30. výročí zahraničních vystoupení. Anglie, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Francie, Belgie, Jugoslavie, Italie, SSSR, pobaltské země, Skotsko, NRD, NSR a Bulharsko, to jsou země které divadelko navštívilo, jejichž obyvatelé měli možnost poznat jediný tohoto druhu program a dokonalou loutkovou techniku.

Vyšetrovacie prístroje? Cierna mágia? Nie — kozmetický salón a jeho ultramoderné zariadenie.

NÁŠ HUMOR

Už najstaršie náboženstvá vychádzali vo svojich fantastických predstavách z dvoch božských princípov, v ktorých sa v postave personifikovala predstava dobra a zla. Zlá postava v podstate v každom náboženstve nakoniec prehráva, dostáva sa do pozadia a väčšina náboženstiev jej venuje rozhodne menšiu pozornosť ako božskému predstaviteľovi dobra, mohli by sme povedať „kladnému hrdinovi“ náboženských predstáv.

Personifikácia zlá v podobe diablovej dosahuje svoj plný rozvoj až v kresťanskej vieri, keď v jednotlivých obdobiah zaujíma čo do záujmu kňazov a veriacich prvé miesto. Knihy a učené dišputácie venované problematike diablov v týchto obdobiah, presahujú množstvo prác, venovaných samému bohu. Diabolické pokušenie a jeho vplyvom spáchaný dedičný hriech stáva sa základnou dogmou kresťanskej viery.

Ako sa zrodili diabli a ako vyzerali

Rozličné verzie vysvetľujú zrod diablov rozlične. Podľa jednej sú to anjeli, ktorí zhrešili s ľudskými dečerami a podľa inej to boli anjeli, ktorí sa vzbúrili proti bohu, boli však premožení a poslaní do pekla (zrejmá anológia s gréckou bájou o vzbudení Titanov a pod.).

Vieru v čertov sa snaží cirkev vstěpovať už defom. Malý katechizmus z roku 1957 učí: „Všetci anjeli nezostali dobrí, lebo mnohí zhrešili, a preto boli posланí do pekla. Tito sa menujú čerti, diabli alebo zlí duchovia. Zlí duchovia nám závidia, že môžeme byť spasení, a preto nás nenávidia a pokúšajú nás hriechami, aby sme prišli aj my do pekla.“

Hoci podľa povesti sa vraj zjavovali, bolo veľa sporov o tom, ako diabli vlastne vyzerajú. Nakoniec — nehľadiac na to, že diabol mohol svoju

podobu aj mení — zobrazovali ho najčastejšie s rohami, s konškou nohou, chlpatým telom...

Stredovekí cirkevní „učenci“ určili aj niekoľko ďalších zaujímavých podrobností: že diabli majú telo, že žijú z dymu pohanských obetí, vodných výparov či dokonca múch. Aj počet diablov kolísal. Jeden z učených teológov dospel až k číslu desaťtisíc biliónov, teda dnes približne 5 miliónov diablov na jedného človeka. Číslo rozhodne úctyhodné....

Čo diabli vyvádzali

Diabli sa pripisovali všelijaké diabolické kúsky. Aby získal dušu smrtelníka, bol schopný urobiť všetko. Najprv v čase boja kresťanstva s pohanstvom objavil sa najčastejšie v podobne nejakého pohanského boha či bohyne, neskôr vraj aj v podobe všelijakých známych osôb. Tak napr. izbu sv. Kunigundy opustil v podobe statného gavaliera, aby svätú oso-

bu skompromitoval. Dokonca vraj vzal na seba podobu biskupa Nazaretského, sv. Silvana, v tejto podobe vyznal lásku akejsi krásnej dievčine a nechal sa nájsť pod jej lôžkom.

Často sa objavil i vo zvieracej podobe — ako s drakom s ním bojoval sv. Juraj, ale inokedy mu stačila aj podoba leva, či dokonca psa, aby ustavične sprevádzal pápeža Silvestra II., ktorý sa mu zapredal.

Aj ináč sa prejavovala jeho zlomyseľnosť. Zo sv. Moranda vraj vždy, keď sa uložil spať, stiahol pokrývku, sv. Gudule, keď bola zahľbená do modlitieb, s najväčším potesnením zhášal svetlo a sv. František dokonca náplnil pitnú vodu muchami. Túto svätú dokonca viac razy zdvihol za vlasy do výšky a nechal ju visieť aj nad žeravým uhlím, inokedy ju zviazał s mŕtvolou a tak válal obidve po zemi, sv. Everarda po 52 dní dokonca bez prestania zauškoval. A tak si skoro každý zo starých svätych musel od diabla niečo

ZO ŽIVOTA DIABLOV

Súbor „Śląsk“ na výstupoch v ČSR

DIRIGENT E. FISHER z ČSR:

O HUDBĚ V POLSKU

Hlavní dirigent Filharmonie pracujících v Gottwaldově Eduard Fischer se nedávno vrátil z Polska, kde s velkým úspěchem řídil čtyři koncerty — dva v Lublinu a dva v Lodži. Obě města jsou mnohem větší než Gottwaldov, zvláště Lodž, která má více obyvatel než celý náš kraj. Jaké dojmy si přivezl z polské země?

* * *

V obou městech je větší hudební ruch než u nás — a velký mezinárodní ruch. Každý měsíc tu vystupuje několik zahraničních umělců, buď sólistů nebo dirigentů. Mnozí z nich velmi zvučných jmen. Zanedlouho bude v Lodži hostovat známý černošský dirigent Dixon. Na koncertech, které jsem řídil v Lublinu, hrál italský klavírista Lodovico Lessona Beethovenův 2. klavírní koncert, v Lodži zase jeden z nejlepších polských klavíristů Szpilman přednesl Brahmsův koncert.

* * *

Jsou snad už v sestavení pořadů rozdíly mezi československými a polskými koncerty?

* * *

Pro Poláky je charakteristické, že se směle pouštějí do moderní hudby. Často je na programu Šostakovič, Stravinskij nebo soudobá francouzská hudba. Poláci vyžadují, aby i zahraniční dirigenti zařadili do programu aspoň jednu skladbu polského autora.

V Lodži se mi stala zajímavá příhoda. Do původního programu nebyl zařazen žádný polský autor. Ale týden před odjezdem z Gottwaldova mě koncertní agentura požádala, abych nastudoval a uvedl Moniuszkovu

předehru k opeře Paria — a místo Mendelssohna, abychom hráli Dvořákova Novosvětskou. Souhlásil jsem, za několik dní přišla partitura Moniuszkovy předehry, nastudoval jsem ji a odjel s klidným svědomím do Lodži. Orchestr mě přijal celkem oficiálně, jsou tu zvyklí na časté zahraniční návštěvy. Právě v minulém týdnu tu byl dirigent ze západního Německa a jeho koncert nepřilákal mnoho návštěvníků. Začali jsme tedy společný nácvik s Moniuszkem. Ukázal jsem nástup a užasl jsem. Z orchestru se ozvalo něco jiného, než co jsem měl nastudoval. Vysvětlilo se to: agentura mi poslala Fittelbergovu úpravu, orchestr však hrál originál. Dohodli jsme se: zatím jsme cvičili Novosvětskou a já jsem ve zbývajících třech dnech nastudoval Moniuszku. Provedením u nás neznámé předehry jsem si získal neskrývané sympatie obecenstva.

* * *

Jaké je polské obecenstvo?

* * *

Na první pohled se nelíší od našeho. Málo chodí na koncerty dělníci — ač Lodž je průmyslové město. Jsou-li diváci spokojeni s výkonem umělců, nejen tleskají, ale volají: „Bis, bis!“ V Lublinu jsme v odpověď na vytrvalé volání opakovali půlku Dvořákovu Karnevalu. To se u nás také nedělá.

* * *

Vaše koncerty v Lodži byly koncertními agenturami sjednány jako kulturní výměna. Kdo přijede do Československa?

* * *

Zanedlouho uvítáme v Gottwaldově dirigenta lodžské filharmonie S. Marczyka. K té výměně jednu zajimavost: po generálce mi vřele poděkoval koncertní mistr jménem orchestru a vyslovil přání, aby do Lodže přijela celá Filharmonie pracující. Oni by na oplátku přijeli zase k nám. Někteří členové orchestru tu totiž kdysi už hráli s polským divadlem a velmi se jim v Gottwaldově líbilo.

Takové upřímné pozvání potěší — zatím se však Filharmonie připravuje na zájezd do Maďarska. Snad to půjde později. Hlavně, že byly navázány nejen oficiální, ale i přátelské styky, jak si všichni ze srdce přejeme.

vytrpjet. Tento stav zvaný obsesia však ešte nič nie je proti diabolskej posadlosti, tzv. posessii.

Posessia a exorcizmus, čiže ako sa diabol vyháňal

Pri posessii netrápi diabol človeka zvonom — vliezel do neho a ovládal ho vraj zvnúttra.

Ako sa vlastne posadlí v ktorých je diabol, správajú? U niektorého z nich sa fyzický i duševný obraz zmenil. Vyznačoval sa veľkou žravostou, zjedol niekedy aj vlastné výkaly. Iní posadlí zase jedlo odmetali. Diabli niekedy vraj zmohonásobili silu posadlého, uvádzali ho do strnulosti a mŕtlob, nechali robiť rozličné cvíky a gestikulácie, škľabili sa, vyli a štekali. Keď boli niekedy v kľude, nepamätali sa, čo vydávali. Posadlí boli často vraj hrubí, spustli, rúhalí sa bohu. Niekedy posadlosť pôsobila na jedinca, inokedy sa objavila súčasne u viacerých.

Takéto masové posadlosti sa vyskytovali najmä medzi mníškami toho istého kláštera. Lekár-psychiatre môže s určitosťou potvrdiť, že u týchto ľudí išlo o zrejmé poruchy, spojené predovšetkým s veľkým nepokojom, inokedy o záchravy padúcnice, v mnohých prípadoch o hysterické záchvaty a pod.

Namiesto toho, aby sa úbožiak „posadlý diabolu“ dostal do opatery lekára (napr. v niektorých arabských štátach bola už starostlivosť o duševne chorých na veľmi vysokom stupni), vyháňali diabla špeciálnym zákokom, ktorý sa volal exorcizmus.

Vyháňanie diabolov, ako sa nám zachovalo z rozličných opisov úplne priopomína stredoveké frašky. Napríklad roku 1664 poslal litoměřický prelát do Prahy akusi Máriu Frommovú k pražským karmelitánom, ktorí sa jej ujali, dlhý čas ju živili a cvičili sa na nej vo vydávaní diabolov. A vyhnali z nej toho veľa: Bettersona a veľa židovských duší, zúčastnených na

smrti Kristovej, zatraticov s menami ako Tellerle, Strobartus, Dolfranzel, Alamodschneider a 30. novembra 1664 dokonca generála Tortenstona v sprevode 50 vojakov a na druhý deň i jeho feldvébla Simansa so sto vojakmi a trubačom...

Páter Cyril, najvytrvalejší z exorcítov, vyhnal z nej ešte skoro 500 ďalších duchov.

Zdalo by sa, že posadlosť je už vecou dávnej minulosti. Ale nie je to tak. V niektorých krajinách, napríklad v Taliansku sa exorcizmy dodnes vyskytujú. V tlači sa objavil tragickej prípad Ernestiny Taddeovej ž. r. 1953, kedy farár Don Gennaro vykonával tento obrad v jednom rímskom kostole. Podobných prípadov je viacie.

Jednou z ústredných diel cirkvi je viera v existenciu diabla, postavy zrodenej z primitívnej fantazie pred tisícočiammi. Tak ešte dnes, v dobe atómov a medziplanetárnych letov upevňuje fanatismus niektorých veriacich vo zjav čerta.

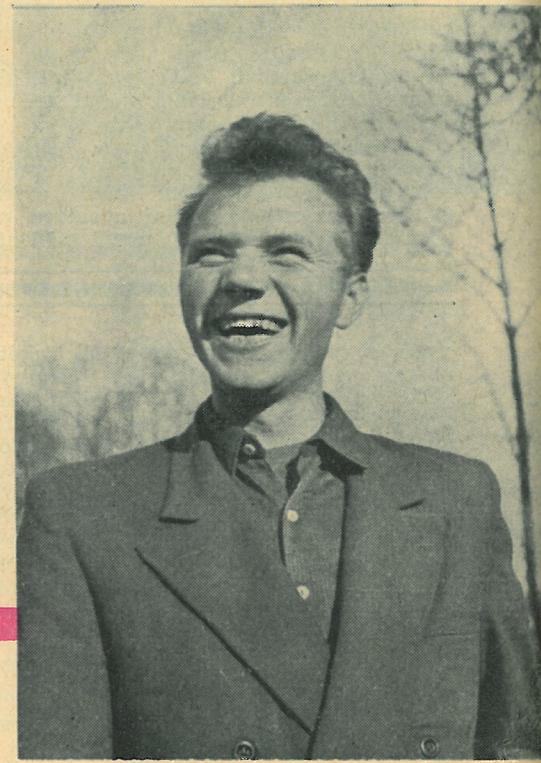
Rozhovor s českou poslankyní parlamentu, Renortáž o súčasných dielach. Dnešok, 1. 1. 1954

DOJMY Z TOHTO

MARIAN KAŠKIEWICZ

SVE-
TA

Predsedajúci miestnej skupiny Ján Repičák.

Toto mladé slovenské dievčatko prišlo do Rzepískov navštiviť svoju rodinu.

Tajomník miestnej skupiny Spoločnosti v Rzepískach učiteľ Augustín Andrašák

Čo do toho „života“ napišat? — škrabe sa na hľave dopisovateľ „života“ Vendelín Balčírák

Soltys Ján Kurčák

Aj v Lapszach Wyżnych sa číta „život“. „Corpus delikty“ na obrázku. A čo do wyznolapszkej kapeli — to by ste museli počuť na vlastné uši.

Príliš chladno je ešte na besiedky na podstieni..

Od zasnežených homolkov Tatier povukuje čerstvy vietor, sotva čo zahriatý lúčmi májového slnca. Iste aj to je na príčine, že vo svatočné odpoludnie sú Lapsze Wyżne akoby wymreté.. Dokonca ani vrkot našej „Syrenky“ pasujúcej sa na plné obrátky s povymielanou hradskou, nepriľkal zvedavcov. Iba v oknach chalúpok mihnú sa kde-to smiešne rozpláštené nose domasedov.

— Koho zasa čerti nesú? — pýtajú sa so zadivením.

— Aké zprávy nám prinášajú tí hostia — to je druhá otázka.

Ale hostia neprinášajú žiadne zprávy. Zakladajú si neviditeľné čiapky a nebadane vchádzajú do jednej z chalúp.

Skrajia za vrchstolom sedia gázdovia. Bližšie pri sporáku učupili sa ženičky s deťmi. Starší rozprávajú, ženy prisvedčujú a deti otvárajú ústa zaujaté tým čo sa vrávi.

Dopredu upozorňujeme všetkých naivných, že rozhovor, ktorého sme boli svedkami, neboli pásmom ponos, žalob a nariekania na dnešné časy.

A zasa všetkých tých, ktorí by nás checeli kritizovať za predchádzajúce tvrdenie upozorňujeme, že určite každá vieska i každý gazda, má ešte príčiny na nariekanie.

Neverte však, že na spišských dedinách a najmä tam, kde pracuje Spoločnosť Čechov a Slovákov sú ľudia nevedomi a nevedia odlišiť dobré od zlého, to čo bolo od toho čo je.

Napríklad Wyżne Lapsze — ten rozhovor.

— Nie je tomu tak dávno pred vojnou — vratí krajan Bryja — vyberal som sa s jednou učiteľkou do Kežmarku, odkiaľ mala odcestovať vlakom. Prišli sme na stanicu a učiteľka vratí, že za hodinu cestuje. Myslím si — anciáša — ako to ten domček pôjde? Pozérám sa sem — tam a ničomu nerozumiem. Pre každý prípad odoberám sa od učiteľky a vychádzam pred stanicu, aby nebodaj neodšila so mnou... Ohmatávam solídne múry zvnútra a čudujem sa tomu želesníčnému zázraku. Až keď som zo zadu uzrel vozne, svitilo mi v hlave, že azda to je tá želesnica...

Dnes — zránika im — dodáva niekoľko — každý soplík len čo z belčova vylezie už si sadá na palicu a hrá sa na auto.

— V našej dedine — pokračuje krajan Bryja — bol posledný mohikán, ktorý nepoznal auto. Bol to starý, veľmi starý kôň. Posledné roky po vojne gazda ho držal v maštali. Keď ho raz gazda vyviedol na prechádzku ten starý kôň čo ledva nohami preplatal, skočil a za niekoľko minút sa hlásil až na samom štítu „grandeuru“.

Dalej sa vravelo o placku, ktorý donedávna piekli na veselí iba pre farára a dnes vypekajú pre všetkých všakovaké torty...

Spominali dokonca o tej dojímavej chvíli, keď dostali prvé topánky, dopredu kupované na výrast o niekoľko čiastiev väčšie, aby stačili na viacero rokov.

Viac — menej v tomto štadiu susedskej besedy naplnil sa stôl jedlom. Spomedzi jedla dobre sa vynímala dobrá domáca klobása...

A my na tomto mieste sňali sme z hlavy neviditeľné čiapky. Veď sme predsa medzi svojimi a spolu s nimi chceme sa deliť o chvíle radosti i žiaľu.

Za oknom hrá hudba... Z dutých nástrojov plynú melódie chytajúce za srdce. Dúcha do nich zo dyadsa sedliakov.

V referáte na schôdzi by sa o tom napísal: Vo Wyżnych Lapszych rozvíja sa kultúrny život. Sú dve hudby — trubači a sláčiková, súbor atď. Ale z referátu nikto nepočuje svišné tóny. Koľko úsilia museli títo ľudia posvätiť tomu, aby sa naučili „kumštot muziky“.

Filozof by z toho všetko došiel k poznatku: Ľudia na Spiši sa chcú učiť... hrať, spievať, správne písat, dozviedieť čo nového vo svete...

A možno i preto, nedivil som sa prosbám rodicov:

— Pomôžte, aby sa mi syn — dcéra dostali na vysoké školy!

Nepochybujeme o tom, že i v tejto dedinke vyučia sa na lekárov a niektorí z nich dosiahnu slávu nielen doma, ale i v zahraničí. To predsa je typický zjav našich čias.

V „sputnikovskom tempe“ mení svoju tvár krajina pod Nowym Targom. V správnom smere dejú sa tieto premeny? Veď počut hlasy, že to nebude ani priemyselný ani roľnický okres.

Stačí však odbočiť z novej hradskej na Morské oko smerom na Bukovinu, aby sa vynorili pred našimi očami obrys nedalekej budúcnosti okresu Nowy Targ.

Široká autostráda vinie sa ako asfaltová rieka k Poroninu. Pozdrž hradskej pekné parkingu... Tu určite vyrastú nádherné hotele a turistické ubytovne.

Teraz už môžeme odpovedať na vyššie položenú otázku: Nowy Targ bude turistickým okresom. V tomto smere sa už naozaj veľa urobilo.

Bohužiaľ od začiatku ľudskej existencie rodia sa ľudia trpezliví i netrpezliví. Sú tiež strediská ľudí trpezlivých i porozumejúcich i menej trpezlivých, znepokojujúcich sa.

Zo spomínamej autostrády zabočujeme na horšiu cestu Czarna Góra — Jurgów. V týchto dvoch obciach už každý vie, že v krátkom čase rozpočnú sa práce na autostráde vedúcej — do Československa.

My ideme ďalej... Z Czarnej Góry zabočujeme do ťava do dedinky Rzepiska. O Rzepiskách sme nedávno pisali, že je to „jama“, kde čerti dávajú „dobrú noc“ Tadiel je dľho nepovedie autostráda. Ale už dnes možno povedať, že ten príslovečný „čert“ čoraz viacej bude pritisnutý k stene. Z jednej strany modernou turistickou autostrádou od Bukoviny a z druhej strany?

Samozrejme i tátó otázka, ako každá iná má dve strany mince. Tou druhou stranou mince sú sami ľudia z Rzepisk. Koľko sa tu zmenilo za tie tri mesiace? Treba predovšetkým podčiarknúť zmenu nálady medzi ľuďmi. Možno povedať, že ľudia uverili sami sebe, uverili vo vlastné sily a možnosti.

Osvetová beseda, ktorú si stavajú nad remízou vari na jeseň bude hotová. Na tento celok okrem vlastných investičných prostriedkov dostali Rzepiščania 5.000 zlôtých od Spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a 1.000 zlôtých od Gromadzkej Rady narodovej v Czarnej Góre. Iba Okresný národný výbor v Nowom Targu ešte stále nepocuje farchu faktu pri výstavbe osvetovej besedy. Mládež z Rzepisk nečaká kým osvetová beseda bude hotová, už teraz nacvičuje divadelnú hru.

— Ak nebude osvetová beseda, tak ju zahrajame pod holým nebom — vratia nám tunajší pionieri kultúrneho života.

V obci Rzepiska zakladajú taktiež skupinu PTTK, ktorá má pred sebou široké plány.

S veľkou radosťou podčiarkujeme, že takmer v každej chalupe predplácajú si nás časopis „Život“.

Motorom takýchto zmien je Miestna skupina Spoločnosti Čechov a Slovákov — doteraz jediná organizácia v tejto dedinke. Skupina našich krajanov začala tu boj s príslovečným „čertom“ a všetko nasvedčuje tomu, že tento boj vyhrajú.

A teraz podme k ľuďom netrpezlivým. Aby sme boli úprimní, musíme prijať tvrdenie, že netrpezlivosť nie je zlou stránkou ľudu. Jej žriedlo je často v zákorenení neviere v ospravedlnenom nedostatku dôvery.

Malá Lipnica na Orave.

Nedeľa 3. mája 1959. Schôdzka Miestnej skupiny Spoločnosti Čechov a Slovákov. Slovo má I. tajomník Okresného výboru PZPR v Nowom Targu súdruh Potoczek.

— Všetci ako jeden muž hľadíte na mňa s výčitkou v očiach. Doteraz Vám ešte nepridelil okres cement a koľajnice na budovanie mostu. Vraveli ste mi kedysi o tom, že som telefónoval do Cestného oddelenia Okresného výboru. Slušili, že Vám dajú — a nedali. To je samozrejme zle... Ved ak ide o veľké okresné investície materiálu je dosť a nemalo by byť problém popári vriec cennetu a kúsky koľajnie. Ale o to sa treba staraf. Nestačí o niečo poprosiť. Treba sa o to biť, dokiaľ nedajú... Vidíte, tá naša „byrokracia“ ani mňa neposlúchala.

Vážnej otázky sa dotkol straničky tajomník okresu. Malá Lipnica nedostala sa ešte za sféru jednotlivých prosieb a tichého nariekania. Tempo súčasného života vyžaduje si však čosi viacej. Vyžaduje si plánovanú prácu a neustály boj.

Nazdávame sa, že nedelňa schôdzka bude prelomom na tomto úseku. Novozvolený výbor Miestnej skupiny Spoločnosti Čechov a Slovákov už na tejto prvej schôdzi prijal určité významné uznesenia.

Malá Lipnica má veľké možnosti.

Je tu veľa mládeže. I napriek tvrdenu jedného z diskutérov.

— Mládež nebude tancovať, keď sa nenapije.

Založia si — i bez vodky súbor ľudových piesní a tančov, lebo si to vymáha spoločenská nutnosť. Sú na to podmienky — pekná osvetová beseda, ktorá spoločnými silami čoskoro bude hotová.

Ľudia v Lipnici majú veľa iných problémov. Treba im pomôcť. Ved to, že cez túto desaťkilometrov dlhú obec nechodi autobus ktorý má zastávku poza obcou, je problém, ktorý vari možno vyriešiť. Nestačí odpovedať, že je tam vymletá cesta, keď žiadna komisia z okresu ju neskúmala — ako to na schôdzi povedal tajomník GNR a korešpondent časopisu „Život“ v jednej osobe krajan Živiol František.

Nezávisle od toho obyvatelia obce prehlásili svoje odhadlanie upraviť cestu vlastnými silami...

Malá Lipnica má dobrých obyvateľov. Už to je zárukou, že sa tam doterajší život zmení. Samozrejme, netreba čakať nejaký veľký skok. Vystačí, ak zo dna na deň bude lepšie v kultúrnom i hospodárskom živote obce.

To očakávame od novozvoleného výboru Miestnej skupiny kultúrno-sociálnej Spoločnosti Čechov a Slovákov v Lipnici Malej. To čakáme od všetkých krajanov na Spiši a Orave.

KTO JE TO?

Náš fotoreportér zvečnil aparátom jedného nášho krajana z Oravy. Kto nám prvý napiše do redakcie jeho meno a adresu dostane od nás cennú odmenu. Čakáme.

Osvetová beseda v Rzepiskách bude zanedbano hotová — tvrdí majster Ján Jurgoš. A majstrom treba veriť.

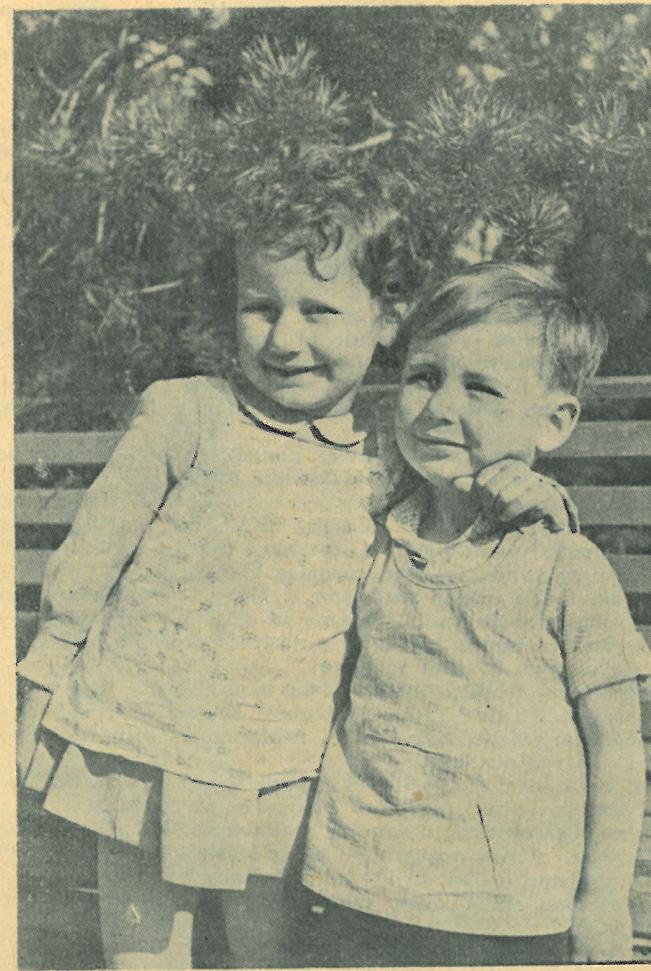

Turisti na Kanárskych ostrovoch zabávajú sa hádzaním drobných mincí bledým španielskym detom.

Citatel'om:

posielajte nám obrázky Vašich detí, budeme ich uverejňovať na stránkach „Života“.

ROZPRÁVKA O ČAJI

Aj rastliny majú dejiny. Dejiny vzniku, objavenia a ich všeobecného rozšírenia. Veľmi často sa stáva, že práve toto rozšírenie sa oneskorí na celé stáročia až do tisícročia.

Europa spoznala čaj asi pred tromi storočiami. Ale jeho dejiny neustupujú dejinám egyptských pyramíd. Už roku 2700 pred našim letopočtom papyrusy opisovali túto večne zelenú rastlinu. Veľa rokov potrebovalo ľudstvo na to, aby určilo jej vlastnosti a zvláštnosti. Postupne sa vypracovali aj pravidlá na pestovanie a zberanie listkov a aj spôsoby prípravy rôznych druhov čaju.

V Rusku vydali v XVIII. storočí „Oznámenie o čaji a hodvábe“. Autor na základe materiálov z čínskej knihy rozprával ruským čitateľom o nápoji, ktorý vtedy získal úspech v mnohých krajinách. Písal o tom, akým spôsobom sa zbierajú listky, ktoré druhu čaju sú lepšie a ktoré horšie. Ak sa listky pripravia správne, hovorí kniha, „budú mať takú nežnú a príjemnú chuf, že sa nedá ani opísat“.

Mimočodom — „nežná“ chuf je ďaleko nie jediným kladom tohto nápoja. Ako je známe, nie všetko príjemné je užitočné. Koľko neprijemností prináša napríklad tabak! O čaji však

stará čínska lekárska kniha napríklad hovorí, že „čaj pomáha žalúdku pri trávení, znižuje teplotu, čistí hlavu a oči, odháňa sny a občerstvuje pamäť, nič všeliké nákazy“.

Liečebné účinky čaju si ľudia veľmi dlho nemohli vysvetliť. Na prvý pohľad sa zdalo divné, že v krajoch Strednej Ázie je taký rozšírený čaj, dokonca práve čaj zelený. To preto, že čaj obsahuje mnoho kofeinu, ktorý urýchľuje látkovú výmenu a zvyšuje vnikanie kyslíka do tkániv. Osvežujúci účinok čaju sa výhodne odlišuje od takých stimulátorov nervového systému, ako napríklad alkohol. Čaj nevysiluje nervy a nepôsobí na organizmus depresívne. Zvlášť zelený čaj má veľký obsah trieslovin — obsahuje tanín, ktorého súčasťou upevňujú steny tepien a žil a pôsobí ako antibiotiku. Preto nie je divné, že hlavne v horúcich krajoch sa čaj stal veľmi rozšíreným nápojom.

Dnes sa čaj rozšíril všade. Zaslúžili sa o to nielen karavány a námorné expedície, ale sami ľudia zmenili zempis pestovania čaju.

V prvej polovici minulého storočia čajové kríky vysadili v Gruzínsku. Ujali sa znamenite.

Na juhu Sovietskeho svazu zaberajú dnes čajové kríky viac ako 70 000 ha.

V krajine sú špeciálne vedecko-výskumné ústavy pre čaj. Vedci krížením objavili nové druhy rastlín. Čaj sa stal pestovateľný aj v chladnejších oblastiach a zvýšil sa aj obsah taninu. Aj v lekárskej vede sa čaj používa pri komplikáciach krvného obehu.

Už sme spominali, že zelený čaj má najväčší obsah taninu. Čierny čaj, ktorý je taký oblúbený v Európe, ho obsahuje skoro o polovicu menej. Odborníci si položili otázku, či sa nedá zvýšiť obsah taninu v čiernom čaju. Vedľa rôzne druhy čaju sa pripravujú z rovnakej suroviny — preto je pravdepodobné, že sa dajú lepšie využiť užitočné reakcie v priebehu rastu a spracovania čaju.

Cím zakončí našu rozprávku o čaji? Neospievaj ho básnici, ani spisovatelia, lebo od nepamäti dávajú prednosť vínu. Ale aj tak má čaj závidenieho účinok, nič sa nemôže porovnať s ním v populárnosti a v takom štastnom spojení príjemného s užitočným. Podávame vám predpis ako pripraviť pravý čaj:

V mnohých domácnostach, kde sa čaj podáva, je príprava toho výborného nápoja nedokonalá. Hlavnou chybou je to, že sa čaj varí. Zapamatájte si, že varením sa z čaju strácajú tie najcennejšie látky, ba dokonca, ak sa varí v nádobách s porušenou polevou, stáva sa jedovatým. Tam, kde je čaj každodenným nápojom, použí-

vajú na jeho prípravu dve nádoby: chromový alebo iný neveľký čajník, v ktorom vrie čistá voda (nikdy v ňom nevarme kávu alebo mlieko)! — a malý, najlepšie porcelánový čajník na prípravu esencie.

Malý čajník najskôr zohrejeme. Najlepšie je zohrievať ho nasucho, v trúbe. Môžeme ho však aj vypláchnuť horúcou vodou. Potom nasypeme do neho 2–3 čajové lyžičky dobrého čaju a ihneď zalejeme vriacou vodou. Premiešame a vodu zlejeme. Hneď na to zalejeme čajové lístky ďalšou vriacou vodou asi do jednej tretiny čajníka. Čajník necháme približne 5 minút ustáť, najlepšie na teplom mieste. Potom už len nalievame do šállok trochu esencie a dolievame vriacou vodou. Výborný čaj dosiahneme aj vtedy, ak nevylievame prvú vodu.

METEORIT

NEBO ATOMOVÁ RAKETA S MARTĀNY?

Nad pustou tunguzskou tajgou se objevila ohnivá, oslnující koule, rozlehl se výbuch, uragán smetl střechy chýsi. Obrovské těleso, připomínající slunce, dopadlo na Zemi. Londýnské barografy, zaznamenaly vzdoušnou vlnu, která oběhla 2x kolem zeměkoule a seismografy v Jeně zaregistrovaly zemětřesení. Na podmračeném sibiřském nebi paprsky... Psal se 30. červen 1908. Půl století se věda pokoušela vysvětlit záhadné kosmické těleso. Vznikla domněnka, že do tunguzské tajgy dopadl ohromný meteorit. Zajímavou hypotézu, která vzbudila zájem na celém světě, zveřejnil sovětský inženýr Alexander Kazancev: 30. června 1908 dopadlo v sibiřské tajze kosmické atomové letadlo.

Kdo byl tajemným návštěvníkem naší Země před 50 lety? Slo o meteorit nebo o raketě z jiné planety? Tak a podobně se ptají po celém světě.

Speciální expedice Akademie věd v čele s profesorem Kulikem marně pátrala od roku 1920 po tunguzském meteoritu. Ani jeho úlomky, ani kráter nebyly objeveny. Jenom zpustošená tajga svědčila o hrůznotě výbuchu. Všechny stromy na ploše 60 km² byly vyrvány ze země a kořeny ukazovaly směr katastrofy. A tam, v samém středu dopadu, místo kráteru stál les — zbavený větví, listí a kůry....

Meteorit nebyl nikdy nalezen. Co bylo tedy ono tajemné těleso z kosmosu?

Koncem roku 1946 po výbuchu atomové pumy v Japonsku Kazancev začal porovnávat výpovědi Japonců, kteří přežili výbuch v Hirošimě, s vyprávěním svědků tunguzské katastrofy. Záznamy velmi důkladně pořízené

seismologickou stanicí v Irkutsku, hovořily o stříbrné kouli, která se rychle změnila v ohnivý sloup. Zjistilo se, že Tunguzové, kteří přišli brzy po výbuchu na místo katastrofy, zemřeli po čase na nějakou neznámou chorobu.

Výbuch domnělého meteoritu v tajze nenastal tedy na Zemi, ale v ovzduší ve výši asi 2 km. A tak se stalo, že tlakovou vlnou nebyl vyvrácen les pod místem výbuchu. Je také vyloučeno, že by se meteorit ve vzduchu roztrhl.

Na Zemi došlo k atomovému výbuchu. Radioaktivní meteor? Zcela vyloučeno! V přírodě nejsou v čistém chemickém stavu hmoty schopny řetězové reakce. Taková hmota byla získána jen uměle. Hovořit o tajné, jaderné laboratoři v tajze před půl stoletím je nesmysl.

Jde o kosmické letadlo, které k nám letělo z jiné planety!

Specialisté v meteoritech naopak tvrdili, že meteor spadl a zmizel v bažinách. Přitom se však nebral v úvahu, že na místě katastrofy zůstala neporušena vrstva věčného ledu, dokazující, že tam kráter nikdy nebyl.

Kdo byl tajemným návštěvníkem naší Země?

Profesor Sternfeld vypočetl, že kosmická raketa Marfanů, letící na Zemi mezi přistání na Venuši, měla nejvýhodnejší dobu k naší návštěvě 30. června 1908, tedy v den sibiřské katastrofy. O rok později, v době přiblížení Země a Marsu, kdy Marfané mohli startovat zpět, byli na Marsu pozorovány jasné záblesky. Ale v roce 1920, 1922, a 1924 v měsíci, kdy došlo opět k přiblížení planet, radioaparatury zachytily signál na vlně, na

níž nemohla pracovat žádná pozemská stanice. Od té doby se takové signály už neobjevily. Ale je možné, že Marfané za 16 let od katastrofy, kterou vzhledem k poloze Slunce nemohli pozorovat, ztratily naději na návrat svých astronautů a neokusili se již s nimi navázat spojení.

Také letečtí odborníci se shodují v tom, že záhadné těleso nebylo meteoritem, neboť podle prokazatelných výpovědí svědků uměle brzdilo svou rychlosť, která v okamžiku výbuchu nebyla o nic větší než přistávací rychlosť našeho tryskového letadla.

Jaké argumenty mají pro své hypotézy zástanci teorie tunguzského meteoritu?

Aby definitivně zavrhl domněnku o Marfanech, oznamili v roce 1957 v tisku, že tunguzský meteorit byl nalezen. V prozkoumaných starých vzorcích půdy, přivezených prof. Kulikem se podařilo objevit hmotu meteoritu o průměru asi setiny milimetru. — Tato teorie však neměla dlouhého trvání. Ukázalo se, že zlomek nebyl nalezen v tunguzské tajze, ale na polici v pracovně jednoho ze znalců meteoritů.

Expedice v r. 1958, vedená kandidátem technických věd K. P. Flernským, nenašla v tajze ani meteorit, ani jeho úlomky, ani meteoritovou hmotu. Vedoucí výpravy již nazývá meteorit meteoritem, ale tunguzským divem...

Do sibiřské tajgy se vypravila nová vědecká expedice s nejmodernějším vědeckým zařízením. Je velmi pravděpodobné, že již brzy získáme nové důkazy o vesmírném korábu Marfanů a jejich přistání na Zemi. Padne tak poslední největší přírodoněcké tajemství našeho století...

BALTU!

NA STRÁŽI

NEBESKÉ VNUKNUTIE

Taliansku verejnosť zaměstnáva nový finančný škandál, ktorého hlavnými predstaviteľmi sú aristokracia a farári. Markíz Gianetto De Cavi, bankár z Janova, burzový špekulant, „dobrodinec ľudu“ pobožný človek a stříp cirkvi spôsobil rahanovým ľuďom škodu vo výške poldruha miliardy lir.

Markíz De Cavi zdedil v Janove v roku 1926 skromný bankový dom. Keď prevzal obchod, jeho činnosť sa stala čoskoro podozrivou, ale šikovný bankár sa odvoloval stále na to, že je dôverným priateľom duchého a vždy vyviahol so suchou kožou z rôznych kalamít.

Po páde fašizmu rozšíril svoj okruh pôsobnosti. V spinavých špekuláciách použil — za účinnej pomoci cirkevných osobností — skromné úspory malých vkladateľov.

Pre jeho machinácie je veľmi charakteristický tento prípad:

Istý mnich Roberto ho zoznámil so Sandrom Pedrolim, ktorý tvrdil, že sa mu zjavil Kristus a prerazil mu, akým liekom možno účinne liečiť rakovinu. Dostal „pokyny z nebes“ aj ohľadne mena záračného lieku a podľa týchto pokynov svoje výrobky predával pod značkou C-1. „Nebeským vnuknutím“ sa dozvedel Pedroli aj to, čím treba liečiť tuberkulózu. Na „vyšší pokyn“ tento svoj liek predával pod značkou T-1. Na propagáciu „zázraku“ hodil prispieť markíz sumou poldruha miliardy lir a „otec“ Roberto svojim kázaním. De Cavi peniaze pozbierané od malých ľudí.

Laboratórne výskumu dokázali, že „zázračné lieky“ sú z vody a síry.

Proces ešte trvá. Súd v týchto dňoch vypočul dvoch mnichov z rehole Agustina, ktorí pomáhali markízovi utiecť z Janova. Ich pomoc však nebola dosť účinná, lebo markíza polícia chytila a odviedla štátnemu zastupiteľstvu.

Clovek môže plávať nielen vo vode, ale aj vo vzduchu. Takteto plávanie čaká budúcnost zemská, v priestore, kde nepôsobí príťaživosť Zemská.

ZÁPADNÉ ÚZEMIE

Čoraz viac stierajú sa rozdiely medzi západnými a ostatnými územiami.

Západné kraje nevyznačujú sa už dnes nejakou osobitnou „západnou“ špecifickosťou. Keď napríklad vrávime o wrocławskom kraji máme na mysli predovšetkým Dolnosliezsku priemyslovú oblasť a zase na szczecínský kraj sa dívame hľavne z aspektu morského hospodárstva. Zároveň s formovaním sa hospodárskej štruktúry jednotlivých oblastí, postupuje aj proces kryštalizácie kultúrneho života. Kultúrnu normu v týchto krajoch dozrievajú spolu s novými pokoleniami občanov narodených po vojne na tomto území.

Utváranie se regionálnej špecifnosti v jednotlivých západných územiam je nepochybne príčinou stierania sa jednodlátého koloritu západných území. Na druhej strane rozvíjajúci sa hospodársky a kultúrny potenciál zvýrazňuje ich podiel v celoštátnom merítiku. Hodno si pripomienut, že súčasný hospodársky a spoločenský význam západných území v celoštátnom merítiku je vyšší než aký malo toto územie pod nemeckou vládou. A to je už nás konkrétny výsledok.

KUS POLSKA

Dosiahli sme ho ťažkým úsilím. Vojnou zničené západné územie znížilo hodnotu priemyselných stavebných objektov o 40 percent a vidieckych gazdovstiev o 30 percent. Strašne výrobných zariadení dosahujú 70 percent, jedna tretina železníčkých trati bola zdemolovaná, vlakové súpravy dosahovali sotva 3% predvojnového stavu.

To čo sme urobili i to čo robíme dnes na západných územiaci nie vždy uspokojuje naše túžby. Často o tom pišeme a hovoríme, kritizujú vlastné nedostatky a chyby. Vystačí však pozrieť sa na to čo bolo, aby sme si jasne uvedomili to, čo je. Zdôrazňovanie chýb a nedostatkov pripomína chytanie múch na slonovi, ktorých ani nevidno.

Zvlášť sa na to špecializujú naši „horliví priatelia“ z Bonnu, ale aj u nás sa nájdú ľudia, ktorí oceňujú spoločenskú a hospodársku situáciu

na západných územiaci cez skielko zablatenej ulice alebo pretekajúceho vodovodu.

Oceňme však situáciu triezvo: na západných územiaci žije a pracuje takmer 7 miliónov ľudí. A tento neustále vzrástajúci počet obyvateľ-

V tažkom priemysle západných území celková produkcia vzrástie v 1959 roku o 17% v porovnaní s minulým rokom. Hodnotíme tieto úspechy nielen z hľadiska obnovených a opravených fabrik a závodov, ale aj z hľadiska výstavby nových priemyselných závodov na tomto území. K takým zaradujeme závod na výrobu kotlov, alebo tiež fabriku ťažkých elektrických strojov.

Tak v krátkosti vyzerá hospodárska situácia západných území. Je to okolo 90 miliárd zl, vynaložených do roku 1957, ako aj veľa miliárd zlottedí, ktoré pohltila druhá etapa rozvoja.

Na tento obrovský rozkvet priesmylu hodno sa podívať aj z iného hľadiska. Vezmieme napr. výrobu ocele. V roku 1957 vyprodukovali sme na západnom území o 250% viac, ako sa tu produkovalo roku 1936. V tom istom čase v Západnom Nemecku, ktoré má obrovské metalurgické závody, vystavané a obnovené s pomocou amerického kapitálu, vzrást výroby v porovnaní s rokom 1936 činísova 61%.

Tieto a ešte mnogé ďalšie čísla, ktoré sme tu uviedli, neukazujú všetky hodnoty získané zo západných území.

Je to bohatstvo celého nášho štátu. Západné územie je prosté časťou Poľska.

K S V I A T K U MORA

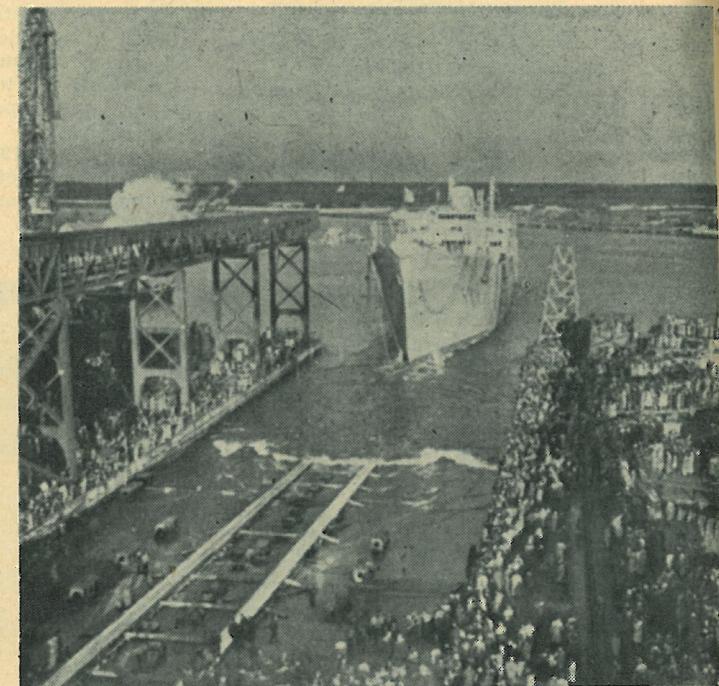
Sviatky bývajú rôzne — úradné i súkromné, také ktoré čakáme i také ktorým sa tešíme. Jedným z najkrajších je sviatok mora.

Je to váš sviatok námorníci, rybári, prístavní robotníci, dokári, lodní inžinieri. Váš, ktorým sa more stalo chlebom každodeným. Ale i nás! Nás všetkých od Baltu až po konciare Tatier. Lebo to more je naše. Navždy naše. Posielame Vám, našim druhým na mori a pri mori, najsrdečnejšie pozdravy. Šťastný vietor do plachiet!

Gdańské lodiarne zničené fašistami.

Dnes z gdańskich lodiarí vychádzia na more loď za loďou...

POL'NOHOSPODÁRSKE KRÚŽKY

Krajan J. K. zo Spiša nám poslal list, v ktorom sa stáže: „V mnohých obciach nášho kraja sú založené pol'nohospodárske krúžky (Kólek Rolnicze), len u nás nie. Pol'nohospodárske krúžky poskytujú predsa rolníkom mnohé výhody pri nákupe osevného materiálu, umelých hnojív, pol'nohospodárskych strojov atď. Či v našej obci ako v ostatných nie sú snáď vhodné podmienky pre založenie pol'nohospodárskeho krúžku? Nazdávam sa, že sú. Odpiste mi čo robí, aby aj u nás vznikol krúžok.“ *

Krajanovi J. K., ako aj všetkým tým, ktorí majú záujem na založenie pol'nohospodárs-

keho krúžku odpovedáme lištovné.

Ale na okraj jeho listu uvádzame tu niekoľko všeobecných poznámok:

Poľnohospodársky krúžok môžu si založiť občania v každej obci ak sa nájde aspoň 15 členov. Postup je následovný: zámer o založení krúžku treba zahľásiť v Powiatowych Związkach Kólek Rolniczych, kde záujemci dostanú stanovy, ktoré treba vyplniť a podpiisať. V stanovách je protokol o organizačnej schôdzi, o voľbe vedenia i revíznej komisie, ako aj žiadosť o registráciu.

Ďalšie informácie poskytnú „Powiatowe Związki Kólek Rolniczych“.

Vieme, že forma združovania sa rolníkov za účelom svojpopomoci má v Poľsku mnohoročné tradície.

Dnešné poľnohospodárske krúžky, hoci nadvážujú na pokrokové tradície predvojnových sú zároveň výrazom novej poľnohospodárkej politiky strany a vlády po VIII. pléne.

V lete t.r. koná sa sjazd poľnohospodárskych krúžkov, na ktorom nájdú výraz nové smelé perspektívy ich ďalšieho rozvoja a pretvárania na dôležitého činiteľa v poľnohospodárstve.

Úlohou poľnohospodárskych krúžkov je:

1— učiť rolníkov lepšie hospodáriť,
2— mechanizovať poľnohospodársku výrobu za

pomoci modernej poľnohospodárskej techniky, 3— rozširovať v radoch rolníkov poľnohospodársku vedu, osvetu a kultúru.

Poľnohospodárske krúžky dostávajú výhodné štátne pôžičky na väčšie spoločné investície ako úprava ciest, výstavba poľnohospodárskych objektov, mostov, na nákup poľnohospodárskych strojov, umelých hnojív, osív, atď.

Štát má záujem na tom, aby si rolníci zakupovali stroje, strojné zariadenie i náradie, pretože mechanizácia poľnohospodárstva je hlavnou cestou ďalšieho zvýšenia poľnohospodárskej výroby.

Už vyše 100 poľnohospodárskych krúžkov disponuje vlastnými traktormi.

Okrem toho štát poskytu-

je pomoc pri organizovaní dodatkovej a pridruženej výroby (napr. výroby stavebného materiálu, ktorého je nedostatok).

Mnohé poľnohospodárske krúžky majú vlastné tehelníky, dielne, betónárne. Dôchodom z tejto výroby slúži na rôzne spoločné investície a ďalší rozvoj poľnohospodárskej výroby.

Každému rozumne uvažujúcemu rolníkovi sú výhody spojené so založením poľnohospodárskeho krúžku jasné. Nemalo by byť na Orave a Spiši ani jednej obce, kde by nebolo aktívneho, dobre prosperujúceho poľnohospodárskeho krúžku.

Obraciame sa na všetkých našich krajanov — rolníkov, aby nám napísali o tejto otázke.

Redakcia

VII. WELTFESTSPIELE

DER JUGEND UND STUDENTEN FÜR FREUNDSCHAFT UND FRIEDEN

V súvislosti s približajúcim sa termínom Svetového festivalu mládeže vo Viedni, hodno si pripomenúť, že kto, kedy a prečo navrhol toto medzinárodné stretnutie.

V roku 1942 predstavitelia mládeže krajín, ktoré bojovali s nemeckým a japonským okupantom, streli sa v Londýne a utvorili Svetový výbor mládeže. Prvoradou úlohou tohto Výboru bol nekompromisný boj s fašizmom a víťazné ukončenie vojny.

Za niekoľko mesiacov po ukončení vojny — 20. októbra 1945 — opäť v Londýne sa zišla Svetová konferencia mládeže. Delegáti konferencie riešili problémy o vytvoreni lepšieho sveta, ktorý je nevyhnutný pre ďalší rozvoj mládeže. Rokovali i o otázkach medzinárodnej spolupráci po vojne. Výsledkom konferencie bolo vytvorenie Svetovej federácie demokratickej mládeže.

Po 14. rokoch Svetová federácia demokratickej mládeže združuje vo svojich radoch 85 miliónov chlapcov a dievčat sponad 110. krajín, zoskupených v rôznych politických a hospodárských mládežníckych organizáciach.

Mládežnícke organizácie odlišujú sa navzájom svetozorovým, politickým programom a metódami práce. Spájajú však spoločnú túžbu po udržaní mieru na celom svete a vytvoreni priateľských vzťahov medzi národnmi.

Túto vyjadrujú na sjezdoch, konferenciach a festivaloch mládeže, takže SFDM je záštitou mieru na svete.

V auguste roku 1947 konal sa v Prahe I. Svetový festival mládeže a od tohto času každé dva roky iné hlavné mesto stáva sa miestom festivalových stretnutí mládeže a študentstva z najodľahlejších konín sveta.

Vlády imperialistických štátov stavajú mnohé prekážky a často sa dopúšťajú rôznych represálií voči delegátom na Festival. Ale mládež socialistických štátov prejavuje svoju solidaritu finančnou pomocou, aby mládež z ďalekej Afriky i Ázie mohla sa zúčastniť na festivale vo Varšave či Moskve.

V zjednotení ľudí tkvie nesmierna sila. Všetci ľudia bez rozdielu farby, náboženského a politického presvedčenia sú si navzájom rovní. A Svetová federácia demokratickej mládeže sveta je najlepším tlmočníkom týchto ideí. Mládež na Svetovom festivale opäť bude manifestovať na medzinárodnom fóre svoju túžbu po mieri, slobode a rovnosti.

REDAKTOR HÍBAVÝ

„ZRNKÁ MÚDROSTI“

Clovek, ktorý sa nemýli, drevo, ktoré nehorí — neexistujú.

* * *

Vietor ovocie nerodí.

* * *

Dokonca aj polovicou chleba možno kúpiť človeka bez cti.

* * *

Ziadna búrka nie je bez mračien, žiadny následok bez príčiny.

* * *

Vďaka soli preslávi lo sa korenie.

* * *

Načuvaj pozorne a hryz dôkladne.

I napriek svojmu vzdeleniu nediskutuj so súdom.

HLAS VIDIEKU

(Na okraj ankety Hospodárskej rady)

ha pôdy z „Urbaru“, kde sa nachádza hlinna. Podobne aj Zubrzyca Góra. Okrem ľudskej pomoci zaviazali sa dodať potrebné množstvo dreva na miestne investície.

Tretia, menej početná skupina návrhov dotýka sa založenia tkáčskych dielni, ktoré by vyrábali krajové obrusy, tkaniny, obleky ako aj poskytvali určité služby (kováč, kolár atď).

Nazdávame sa, že všetky vymenované návrhy svedčia o existenci možností, ktoré umožnia pričiniť sa do rýchlejšieho vyriešenia otázky zamestnanosti.

ELEKTRIFIKÁCIA DEDÍN

III. Sjazd strany predpokladá, že do konca hospodárskeho plánu 90% obcí bude mať elektrinu. Elektrifikácia dedín napomáha ich kultúrnemu rozvoju a približuje ich úroveň úrovni mesta. Uľahčuje práce v poľnohospodárstve. Zdá sa, že aj obyvatelia Spiša a Oravy si to plne uvedomujú. Doteraz 6 obcí na Spiši a Orave má elektrický prúd. V najbližších rokoch plánuje sa zavedenie elektriny do ďalších 5. obcí. V roku 1960 bude zelektrifikovaných na Spiši a Orave takmer 50% obcí. Zdá sa to byť malo, tým viac, že mnogé obce zavádzajú sa poskytnúť pomoc vo forme práce, drevá, patričnej peňažnej polohy atď. Elektrifikáciu sťahuje nedostatok transformátorov, ktoré sú potrebné vzhľadom na rozlohosť oravských obcí. Napríklad Lipnica Wielka má okolo 18 km. Treba brať ohľad na národnostnú štruktúru Spiša a Oravy, blízkosť Československa, treba urýchliť plán elektrifikácie.

V mnohých obciach ako napríklad Trybsz, Orawka potrebovali by po jednom transformátore, aby ich bolo možné zelektrifikovať.

Zdá sa nám, že pri uvažovaní o programe minima a maxima treba pamätať tiež o tom, že bez elektriny je stažená práca horskárskej i kultúrnej v oblasti. Preto sa obraciam do ústredných úradov o pomoc na tomto úseku.

B. STANIEC

Základnou úlohou hospodárskej činnosti nášho podniku „Produs“ je pričinenie sa do hospodárskej aktivizácie územia obývaného českou a slovenskou menšinou. Ešte sme však len na začiatku tejto cesty. Súčasna etapa vyznačuje sa zhromažďovaním finančných prostriedkov, počítaním vlastných súl a prieskumom možností na spomínanom území. Jedným slovom, využívame sa program.

Jedným z pomocných prostriedkov používaných na tejto etape bolo vyslanie ankety Hospodárskej rady do všetkých miestnych skupín na Spiši a Orave.

Na túto ankétu odpovedali takmer všetky skupiny. Tie, čo neodpovedali (Podszkle, Jablonka, Podwilk, Jurków) slúbili poslat svoje odpovede v najbližšom čase.

Zozbieraný materiál už teraz umožňuje vydoviť určité zaujímavé poznatky.

ZÁKLADNÝ PROBLÉM — ZAMESTNANOST'

Zamestnanosťou zapodieva sa celý štát, Spiš a Orava taktiež prežíva tento problém.

V obciach na Orave a Spiši býva okolo 25 tisíc ľudí. Malé drobné hospodárstvo nemôžu využiť početnejšie rodiny. Odiaľ ten záujem o dodatočnú prácu, ktorá pre mnohé rodiny je hlavným zdrojom zaopatrenia. Po spočítaní príslušnej rubriky ankety vysvetlo, že na Orave a Spiši hľadá zamestnanie približne 5 tisíc ľudí. Ak priupustíme, že polovica z toho počtu sú osoby, ktoré sa môžu využiť zo svojho hospodárstva i tak počet 2,5 tisíc je hodne vysoký.

Hľadanie dodatočnej práce je však sťažené slabou rozvinutým priemyslom.

Taktiež turistika sa nemôže stať hlavným zdrojom dôchodku pre tunajšie obyvateľstvo vzhľadom na nedostatok turistických základní a dobrej cestnej siete.

Štátne a straničné orgány uvedomujú si tento stav. Svedčí o tom perspektívny plán novotarského okresu. Hlavnou podmienkou vyriešenia otázky zamestnanosti je rozvoj cestnej siete, starostlivosť o rozvoj turistiky a rozšírenie pašienok pre

chov dobytka. Niet pochybnosti o tom, že do terajšieho hospodárskeho plánu budú zahrnuté zmeny, na základe ktorých Spiš a Orava zmenia svoj charakter.

VÝZNAMNÉ NÁVRHY

Návrhov je pomerne veľa. Bez pochybnosti všetky treba starostivo a odborne preskúmať a predložiť patričným mestským i ústredným úradom. Zasluhujú si pozornosť už i preto, že v pomerne krátkom čase môžu byť uskutočnené. Hlavný smer týchto návrhov to je snaha po využití prírodných vlastností Spiša a Oravy.

Jedna časť návrhov je opretána na využitie dreva a lesných produktov. Obyvatelia Zubrzycy Górej, Lipnicy Wielkiej navrhujú spracovanie lesných plodín. Skutočne. V tomto kraji (a nielen v tomto), každý rok možno nazbierať niekoľko sto kg húb, jahôd, borovic, malín atď. Obyvatelia iných obcí ako napr. Podhradie, Lipnica Mała, Lapsze Niżne, Rzepisko, Lapsze Wyżne, Trybsz, Krempachy navrhujú založenie stolárne.

Druhá skupina návrhov spojená je s výrobou tehly. Obyvatelia 5. obcí navrhli výstavbu tehelne. Tieto návrhy sú podopretné konkrétnymi formami pomoci. Tak napríklad občania Pekelniku nielenžné môžu pri výstavbe tehelne, ale darujú 2

V SEJNACH

(Skrátené z „Trybuny Ludu“)

REDAKCIЯ „ŽIVOT“ ZO SRDCA ŽELĀ VŠETKÝM SVOJIM ČITATEĽOM PRÍJEMNÉ A VESELÉ STRÁVENIE LETNÝCH DOVOLENIEK, VÝLETOV A PRÁZDNIN. I KED' TO NEBUDE, POVEDZMЕ, POD TROPICKÝMI PALMAMI, AKO U TAMTÝCH MLAĐÝCH NA OBRÁZKU — LEN ABY BOLO HODNE SLINKA, VODY A ČERSTVÉHO POVETRIA.

„Iba po Szypliszki žijú ľudia, tam ďalej žijú Litvania...“ Takéto slová odzneli zo suvalskej kazateľnice roku 1957. Časť kléru sejnešského okresu nešetrila všemožných prostriedkov ku diskriminácii tamojších Litvanov. Klér v zárodku chcel udusiť kultúrno-spoločenské hnutie medzi litovským obyvateľstvom, nechcel pripustiť, aby Poliaci a Litvania vzájomne spoluzažívali. Chcel zabrániť spoločenskú a hospodársku aktivizáciu v tomto okrese. Šovinistické pôsobenie kléru a jeho vplyv na vedenie okresného Kocúrkova sice stroskotalo, ale ešte takmer dva roky po VIII. pléne, klér tu spôsoboval veľké znepokojenie a rozhorčenie. Hlboko veriaci katolícka litovská verejnosť iba v strane našla obranu pred útokmi reakčného kléru. A strana sa postavila proti tejto diskriminácii urážajúcej ľudské a národné cítanie Litvanov, odkrývala jej našepkávačov z niektorých poľských stredísk rovnako i šuškanú propagandu litovských separatistov. Strana pomáhala Litovskej kultúrno-sociálnej spoločnosti v rozvíjani litovskej národnej kultúry.

Sejny sú nádherným kútom našej vlasti. Je to kraj pahorkatý, takmer polovicu okresu tvoria lesy a početné jazerá. Toto územie je priam stvorené pre turistiku. A zároveň je to kraj hodne zanedbaný, ak ho porovnáme so Suvalkami a Augustowom.

Niektoří Litvania z Litvy tzv. „garvietroški“ (pseudočinitelia) i naďalej prevádzajú škodlivú separatistickú a nacionalistickú činnosť. Rozširujú litovskú reakčnú literatúru vysielanú v balíkoch z NSR a USA. Snažia sa maríti všetky pozitívne činy a plány Strany vo veci politickej a hospodárskej aktívizácie litovských stredísk. Dokonca v obci Poluńce snažili sa zastrašiť občana B., ktorý vstúpil do družstva. Pýtali sa ho ako vysvetliť ten svoj krok Američanom, keď v kročia na toto územie. Odvracajú pozornosť Litvanov od vlastného pracovného úsilia, orientujúc ich úsilie na reakčnú litovskú organizáciu v USA (BALF), organizujú vysielanie listov s prosbami o balíkovú pomoc.

Na obecných schôdzach ako aj na zhromaždeniach Spoločnosti litovského obyvateľstva odvrátilo sa od politických záškodníkov. Nič nepomohli klebety o údajnom schválení tajného uznesenia na III. Sjazde strany o všeobecnej kolektivizácii. Litovskí rolníci podporujú politiku strany a v uzneseniach III. Sjazdu vidia perspektívy, ako sa pozdvihnuť z kultúrnej a hospodárskej zaostalosti. Zásada dobrovoľnosti pri rozvoji družstevného hospodárenia, bola tu prijatá s uspokojením.

Diskutovalo sa o mechanizácii poľnohospodárstva, veľkých nákladoch na

chov koní, o kvalitnejšom zásobovaní obilím, o význame poľnohospodárskych krúžkov a ich podieli na rozširovaní poľnohospodárskej osvety.

V minulosti sanačná vláda uskutočňovala na tomto území politiku národnostného útlaku a vykorisťovania prírodných bohatstiev. Zanechalo to stopy nielen vo vedomí ľudí, ale aj v stave hospodárstva. Nedostatok cest, slabé zaľudnenie (24 obyvateľov na 1 km²), nerozvinutý priemysel. Ba nevyužíva sa ani zber lesných plodín a nerozvíja sa vodné hospodárstvo.

V Sejnach je nevyhnutná pomoc štátu, zároveň však veľmi potrebná je spolková činnosť samého obyvateľstva a použitie vlastných materiálnych a finančných prostriedkov. Správnu cestou sa pustil Okresný výbor strany. Tým, že aktivizoval obyvateľstvo okresu, podporoval jeho spoločenskú iniciatívu, rozvahu a obetavosť ako aj záväzkové hnutie na počest III. Sjazdu strany, pri pomoci ONV, dokázal obrátiť pozornosť Predsedníctva Krajského národného výboru v Bielymstoku na situáciu v okrese.

Výsledok toho bol taký, že okres bude mať továreň na spracovanie zeleniny a lesných plodín, tri obchodné domy, pekáreň, jatky, továreň na výrobu limonád, mliečarský závod, závod na výrobu betónových prefabrikátov o ročnej kapacite 2 mil. kusov. Okrem toho, trinásť nových základných škôl, dom kultury, rádiouzol, kaviarňu, nocľaháreň, turistické stredisko, internát pre odborné školy. Začne sa s reguláciou rieky Marychy, zvýšia sa úverky (krátkotermínové i dlhotermínové) na 4,5 milióna zlých. Predpokladá sa taktiež zavedenie elektriny a rádiofonizácia. Nakoniec padlo rozhodnutie vyslat do okresu 4 lekárov, 2 Zubných lekárov a 2 ošetrovateľky.

Vidíme, že už prvý rok 7. ročného plánu rozvoja PLR zavádzza veľké zmeny v kultúrnom a hospodárskom živote okresu Sejny. Okres sa hýbe. Veľké perspektívy, ktoré našli svoje vyjadrenie v uzneseniac III. Sjazdu strany na roky 1959—1965 stali sa pre dedinského ľudca bližšie a pochopiteľnejšie.

Uznesenia III. Sjazdu strany obsahujú veľký a hlboký cieľ — zvýšenie blahobytu a kultúrnej úrovne pracujúcich bez rozdielu národnosti, aby ich život bol krajší a radostnejší.

Vzrast spoločenského úsilia — to je jediná správna cesta, ktorá vede okres a jeho obyvateľov k lepšiemu životu. V okrese Sejny treba zabezpečiť vzrast poľnohospodárskej výroby. Možnosti k tomu sú. Doterajšie skúsenosti so spoločnej činnosťou na počesť Sjazdu treba naďalej rozvíjať a staráť sa o rozšírenie poľnohospodárskych krúžkov, strojnych skupín, vodných a melioračných spoločností atď.

ORGANI- ZAČNÝ ŽIVOT

Obvodný výbor našej Spoločnosti vo Varšave začína pracovať. Ustanovil komisiu, ktorá bude organizovať kultúrny život členov varšavskej obočky.

Miestna skupina v Lipnicy Wielkej po dlhom čase odmlky začala svoju činnosť. Tešíme sa, že zakrátko bude patriť k našim najlepšie pracujúcim skupinám.

V Lipnici Malej konala sa dňa 3.IV.1959 výborová schôdzka. Na chôdzi bol prítomný I. tajomník Okresného výboru PZPR s. Potoczek. Po schôdzi pohostinne vystúpil divadelný krúžok z Podšarnia.

Novozvolenému výboru Miestnej skupiny želame veľa úspechov v práci.

V Zubrzcyci Dolnej veľký zaújem vzbudzuje spevácky súbor. Hudobný inštruktor Jozef Omilak nacvičuje pravidelne. Tešíme sa na prvý výstup.

Výbory miestnych skupín, ktoré by chceli zorganizovať vo svojich skupinách spevácke súbory informujeme, že v tejto otázke treba sa obraciať na organizačného inštruktora krajanu Jána Kovalíka.

Prosíme všetky výbory Spoločnosti, aby zasielali ústrednému výboru plány práce.

L I S T Y R E D A K C I I

Mnohí naši čitatelia sa sťažujú, že im „Život“ prichádza neskoro, alebo neprihádza vôbec. Majú pravdu.. Nie je to však vinou redakcie, ale tlačiarne a „RUCHU“, ktorý distribuie nás časopis. Ale znepokojoval sa netreba, „Život“ určite dostanete i keď trochu neskôr.

MILÍ KRAJANIA

Oznámujem Vám, že sme získali 50 nových predplatiteľov. „Života“. To znamená, že máme spolu 150 predplatiteľov. V získaní predplatiteľov počítačujeme.

Predplatiteľov získali:

Anna Svočíková — učiteľka, Emilia Ulmánková — žiačka, Rozália Vojciková — žiačka, Anton Baliga — žiaček, Helena Brechová — žiačka.

VÁZENÍ A DRAZÍ REDAKTOŘI!

Prosím, přijměte můj nejvřelejší dík za zaslání lednového a únorového čísla časopisu „Život“, který mi chcete bezplatně poslat a který mě v mé osamotnění a životní tísně hodně posílí na duchu. Jsem Vám velmi vděčna a mám radost z Vašeho krásného časopisu „Život“. Celou válku jsem nic neměla. Byli jsme u fašistů na černé listině. Muž už nežil, tak se pomstili na mě dceři za Körnickou kroniku, ve které můj drahý muž vypsal utrpení Poláků v pruském záboru. Já jen prosím o mír, už nechci prožívat to, co jsem prožila, raději chci umřít, než ještě jednu válku.

Prosím ráte ještě jednou přijmouti můj vřelý dík a přeji Vám drazí krajané a celé čtené redakci mnoho zdaru a úspěchu při dalším vydávání časopisu. Poroučím se Vám s úctou. Se srdečným pozdravem.

Anna Kromčínská
Poznaň 5 ul. Košińskeho 25

PRAKTIČKÉ RÁDY

NÁBYTEK:

Politurovaný. Můžeme jej vyčistit jedině benzinem. Po změně skvrny potíráme místo smíšeninou dřevěného lihu a lněného oleje nebo terpentýnu (polovina na polovinu). Později vyleštěme měkkým vlněným hadříkem. Inkoust ze světlého nábytku odstraňujeme pomocí teplého piva, později leštěme dřevitou vlnou s malým množstvím bílého vosku.

Lakovany. Skvrny od vody odstraňujeme voskem, rozpuštěným v olivě. Nábytek bíle nalakovaný čistíme teplou vodou s amoniakiem (nesmíme použít vody horčí, mýdlo ani sodu!) Skvrny od muk rychle zmizí po potření cibulí.

KOVY:
Hliník čistíme octem s hlinou, potom myjeme horkou vodou a tmavým mýdlem, později vyleštěme křídou.

Měď čistíme mýdlem a pískem, leštěme křídou.

Mosaz čistíme kyselinou solnou a leštěme křídou.

Nikl čistíme křídou s lihem.

Stříbro čistíme křídou s lihem, větší skvrny mydlinkami a amoniakiem. Jestliže skrvna je hodně stará, vyvařujeme předmět v roztoku draselného louhu.

Ocel čistíme dřevěným popelem.

Zlato čistíme vodou a mýdlem s amoniakiem.

Rady zverolekára

ODPOVEDE

S.K.Z. z Nowego Targu

Píšete nám, že jahnence obhrýzajú vlnu oviec s ktorými sú spolu ustajnené. Okrem toho žiadnych iných objavov ste nespozorovali. Pýtate sa, čo je tomu na príčine a ako tomu predchádzat?

Odpoveď

Obhrýzanie vlny u oviec vyskutuje sa najčastejšie v

zimnom čase, keď sú ovce chované v stajniach. Ustáli sa, že toto ochorenie je za príčinené zlou materiálnou premenou z nedostatku vitamínov. Jahnence obhrýzajú vlnu najprv vlastných matiek a potom aj iných oviec. Chuť pritom majú dobrú a teplotu normálnu. Niekoľko však môžno pozorovať zapchanie vlnou, jahnence potom chudnú a veľa z nich hynie na upchatie vlnou v žalúdku.

Jahnence, ktoré obhrýzajú vlnu treba chovať osobitne. Do krmi im dávame kuchyňskú soľ, horkú soľ a predovšetkým zelenú krmu.

Dobre robia tiež injekcie z Vigantolu.

H. Mączka
zverolekár

Roľníci!

Píšte nám do redakcie o všetkých svojich starostiah spojených s chovom dobytka, hydiny a ošípaných. Redakcia Vám odpovie bud' listovne alebo na stránkach „Života“. Na obálky nemusíte nalepovať známky. Stačí keď napíšete „Opäť učíci adresat“, alebo hotové obálky môžete si vyzdvihnuť u predsedov miestnych skupín Spoločnosti.

REDAKCIÁ

MÓDA • MÓDA • MÓDA • MÓDA

DÁMSKÉ LETNÍ ŠATY

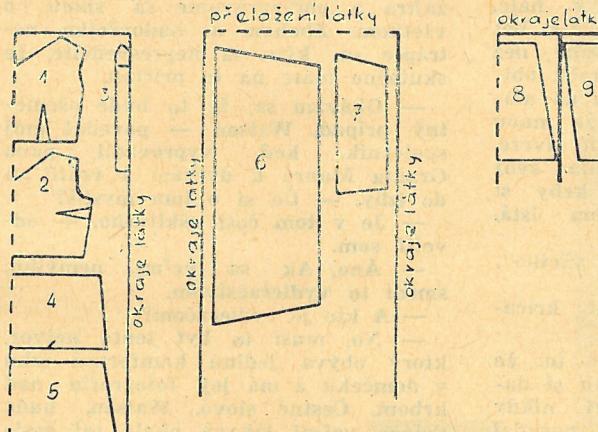
Dnes predvádíme letní šaty, které můžete velmi lehko vykonat, když nejsou příliš složité. Nejprve si uděláme podle obrázku stříh v normální velikosti.

Zhotovené díly střihu položit na látku, prošpendelite a stříháte s přidáním na švy. Proklikujete a se stavujete k sobě.

Šaty dobře vyzkoušte a sešijete. Výstřih a kraje rukávků začistíte šikmou lemovkou do rubu. Sukni se živůtkem sešijete. Dolní okraj sukni vyměříte na postavě.

č. 1 zadní díl, č. 2 přední díl, č. 3 pas, č. 4 přední díl sukni, č. 5 zadní díl sukni, č. 6 stranní díl sukni, č. 7 stranní díl sukni, č. 8 zadní díl sukni, č. 9 přední díl sukni.

Libora Horčičková

Z RESORTU KRAJANA AMORA

Predmet našej lásky sa nám zdá byť krajší, ako je v skutočnosti.

Tie, ktorých sa najmenej bojíme, sú vari najnebezpečnejšie.

Obletoval si blízko pri ohni, musel si zhoriť v plameňoch.

Láska je sila, ktorá ničí právo a vytvára nové.

Pre toho koho milujeme, žiadneho nepáčenia sa niesť na svete.

Od bozkov neblednú ústa, ale skôr sa obnovujú ako mesiac.

Od začiatku sveta, ženy sú náklonne protirečiť svojim mužom.

Miluj všetky ženy, lebo budeš pričutný milovať iba jednu.

Myslite si, že tieto „zlaté myšlienky“ Amora nie sú už v našom veku aktuálne? Či naozaj sa v tejto oblasti veľa zmenilo? Azda nie.

DOBRÁ KUCHÁRKA

HLAVIČKOVÝ ŠALÁT

HLAVIČKY šalátu umyjeme vo viacnej studenej vode, jemne vyžmýchame, prerežeme na 4 čiastky a vložíme do hlbokej misy. Vezmeme dobrý — vodou zmiešaný ocot, pridáme do neho trochu soli, cukru, ochutnáme, aby neboli veľmi kyslé, polejeme nim prerezané hlavičky šalátu a tieto v

ňom dobre poobraciame. Navŕch šalátu môžeme ponakladať natvrdo uvarené na 4 čiastky pokrájané vajíčka.

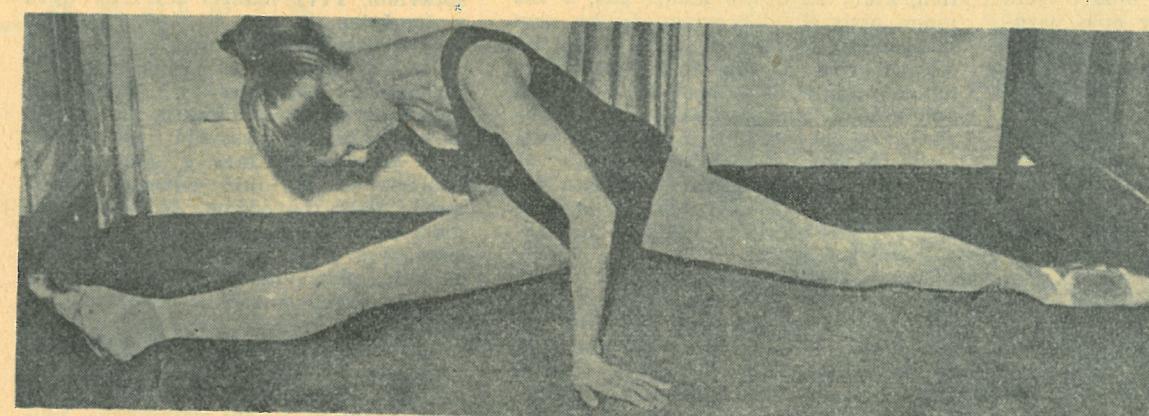
SMOTANOVÝ NÁKYP

Asi 1/4 hod. miešame 8 surových žltkov so 14 dkg mletého cukru a s ostrúhanou citrónovou kôrkou. Potom zláhka primiešame z 3 bielkov tuhý

sneh a nakoniec 7 dkg ošípaných mletých mandľí. Z tejto miešaniny upečieme v tortovej forme 2 platne. Jednu vychladnutú natrieme jemným lekvárom a druhou platňou pritlačíme. Dáme na misu, pokrájam na kusy tak, aby sa nákyp nerozspal. Potom ho polejeme zo sladkej smotany ušľahaným a vanilkovým cukrom osladeným tuhým snehom.

? ? ? ? ?

Nie každý dokáže takéto „kúsky“, ale cvičiť môže každý. V zdravom tele, zdravý duch!

ŽLTÁ TVÁR

CONAN
DOYLE

(Pokračovanie)

Zarazil som sa od prekvapenia, keď som ju uvidel, ale moje vzrušenie nebolo nič oproti tomu, ktoré sa zračilo na jej tvári, keď sa stretli naše pohľady. Na okamžik sa zdalo, že by chcela uvrznuť nazad do domu, a potom, viďac marnosť akéhokoľvek ukrývania, prišla ku mne s veľmi bledou tvárou a ustrašenými očami, ktoré usvedčovali z nepravdy nútenej úsmev, čo jej tkvel na perách.

„Ach, Jack!“ oslovila ma; „práve som bola pozrieť, či môžem pomôcť našim novým susedom. Prečo sa takto na mňa díváš, Jack? Vari sa nehnavaš na mňa?“

„Tak“, povedal som, „tu si teda boľa minulú noc?“

„Ako to myslíš?“ skričala.

„Tu si bola. Vzal by som jed na to. Čo sú to za ľudia, aby si ich v takú hodinu navštěvovala?“

„Predtým som tu ešte nebola.“

„Ako mi môžeš tvrdiť niečo, o čom vieš, že nie je pravda?“ skričal som. „Ved“ sa ti aj hlas mení, keď hovoríš. Kedy som ja mal pred tebou tajnosti? Idem do domčeka a podívam sa, o čo ide.“

„Nie, nie Jack, Bože uchovaj!“ hovorila fažko dýchajúc v bezmedznom vzrušení. Potom, keď som sa priblížil k dverám chytilla ma za rukáv a s krčovitou silou ma tisla späť.

„Upeňlive ťa prosím, nerob to, Jack,“ volala. Prisahám, že ti všetko raz rozhovorí, ale nič z toho nevznikne okrem nešťastia, ak vstúpš do domčeka.“ Potom, keď som sa ju pokúsil striasť, neliehala na mňa so zúfalou prosbou,

„Dôveruj mi, Jack!“ volala. „Ver mi iba tentoraz. Nikdy to neobanuješ. Vieš, že by som pred tebou nemala tajnosti, keby to nebolo v tvorom vlastnom záujme. Cely nás život je tu v stávke. Všetko sa urovná, ak pojdeš so mnou domov. Keď sa násilu budeš chcieť dostať do domčeka, je medzi nami po všetkom.“

Bola taká naľehavosť, taká zúfalosť v jej správaní, že ma jej slová zarazili a zostal som stáť nerohodne pred dverami.

„Budem ti dôverovať pod jednou podmienkou a iba pod jednou podmienkou“, povedal som konečne. „pod podmienkou, že odo dnes toto tajomstvo musí skončiť. Môžeš si zachovať svoju tajnosť, ale mi musíš sľúbiť, že nič nebude robíť bez môjho vedomia. Som ochotný zabudnúť, čo sa prihodilo, ak mi prisľubiš, že sa to viač v budúcnosti nestane.“

„Vedela som, že mi budeš veriť,“ zvolala a hlboko si vydýchla od úlavky. „Stane sa, ako si praješ. Pod už, ách pod preč domov!“ Stále ma šklbala za rukáv a fahala ma preč od domčeka. Keď sme odchádzali, obzrel som sa, hľa, žltá, zosinená tvár opäť pozorovala z horného okna. Co môže byť spoločného medzi týmto tvorom a mou ženou? Alebo čo môže mať s ňou dočinenia tá sprostota, hrubá ženská, ktorú som videl deň predtým? Bola to podivuhodná záhadka, a pritom som vedel, že nebudem mať mysel opäť na pokoji, kým to nerozriešim.“

Dva dni po tomto som zostal doma a zdalo sa, že moja žena riadne zachováva záväzok, lebo pokial viem vobec sa nepohla z domu. Avšak na tretí deň som mal dosť dôkazov o tom, že slávostný sľub ju nevedel udržať od tajného vplyvu, ktorý ju vábil od manžela a povinnosti.

V tento deň som sa vybral do mesta, avšak vrátil som sa vlakom 2.40., miesto zvyčajného 3.36. Keď som vošiel do domu, pomocnica vbehla do haly s vyjašenou tvárou.

„Kde je paní?“ bola moja otázka.

„Myslim, že sa išla prejsť,“ odpovedala.

Zmocnilo sa ma podozrenie. Vyletel som hore po schodach, aby som sa presvedčil, že skutočne nie je v dome. Pri tom náhodou mrkol som von hornej oknom a zazrel som pomocnicu, s ktorou som bol práve hovoril, utekáť krížom cez pole smerom k domčeku. Pravda, po tom som presne chápal, čo to všetko znamená. Moja žena ta odišla a požiadala pomocnicu, aby ju zavolala keby som sa vrátil. Trasúc sa od zlosti, zletel som dole a dlhým krokom prebehol krížom, rozhodnutý raz pre vždy s tým skončiť. Zbadal som svoju ženu a pomocnicu, ako sa ponáhľajú spolu domov po pešníku, ale som sa nezastavil s nimi, ani čo len na slovo. V domčeku tkvelo tajomstvo, ktoré mi vrhá tieň na život. Rozhodol som sa, nech sa stane hocičo, skončovať s tajomstvom. Dobehol som a bez klopania stisol som kľúčku a vrazil na chodbu.

Na prízemí bolo pokojne a ticho. V kuchyni vrel na ohni hrniec a veľká čierna mačka ležala stočená v košíku, ale o žene, ktorú som videl predtým, nebolo tu ani chýru. Vbehol som do druhej izby, ale táto bola tiež bez duše. Potom som sa pustil hore schodami, ale aj tam som našiel iba dve izby prázdne a bez duše. Nebolo vobec nikoho v celom dome. Nábytok a obrazy vyzerali celkom obyčajne a prosté, okrem jednej izby, v okne ktorej som videl tú podivuhodnú tvár. Tá bola komfortná a elegantná a celé moje podozrenie sa vystupňovalo do prudkého a trpeľného výbuchu, keď som uvidel na poličke nad krbom fotografiu svojej ženy, vyhotovenú na moju žiadosť iba pred troma mesiacmi.

Zostal som dosť dlho, aby som sa presvedčil, že dom je absolutne prázdný. Potom som odišiel s farbou na srdeci, akú som nikdy predtým nepociťil. Moja žena už bola v hale, keď som sa vrátil domov, ale bol som príliš uraznený a nahnevaný, než by som sa pustil s ňou do reči; obišiel som ju a pobral som sa do mojej pracovne. Avšak vošla za mnou skôr, ako som mohol zatvoriť dvere.

„Lutujem, že som porušila svoj sľub, Jack,“ vravela, „ale keby si poznal všetky okolnosti, som istá, žeby si mi odpustili.“

„Tak mi potom povedz všetko“, povedal som.

„Nemôžem, Jack, nemôžem!“ kričala.

„Kým mi nepovieš, kto je to, čo býva v tom domčeku, a komu si daľa tú fotografiu, nemôže byť nikdy žiadna dôvera medzi nami“, povedal som a odtrhnúc sa od nej, vtratil som sa z domu. Bolo to včera, pán Holmes, a odvtedy som ju neviadal, ani som sa nedozvedal nič viac o tejto podivuhodnej záhade. Je to prvý tieň, ktorý sa dostať medzi nás, a tak mnou otriasol, že neviem, čo by som mal najlepšie urobiť. Dnes ráno mi odrazu prisko na um, že by ste mi vy mohli poradiť, tak som k vám sa ponáhľal a bezvýhradne sa vám odozvávam do rúk. Ak je dať, čo som jasne nepovedal, prosím, opýtajte sa ma. Ale predovšetkým povedzte mi chytrou, čo si mám počať, lebo táto strasť je väčšia, než by som ju vládol vydrižať.“

Holmes a ja sme počúvali s najväčším záujmom toto nezvyčajné rozprávanie, prednesené trhavým a lámaným hlasom muža, do krajnosti rozrušeného. Môj spoločník zostal sedieť chvíľu bez slova, s bradou opretou o ruku, pohružený do myšlienok.

„Povedzte mi, — ozval sa konečne, — môžete odprisať, že to bola mužská tvář, čo ste videli pri okne?“

„Vždy som ju videl na určitú vzdialenosť od seba, takže toto nemôžem povedať.“

— Avšak sa mi zdá, že na Vás nepríjemne zapôsobila.

— Vyzerala neprirodonej farby a mala čudne strnulý výzor. Keď som sa priblížil, prudkým pohybom zmizla.

— Ako dávno je odvtedy, keď vaša manželka žiadala od vás sto libier?

— Skoro dva mesiace.

— Videli ste niekedy fotografiu jej prvého manžela?

— Nie. Krátko po jeho smrti vypukol v Atlante veľký požiar a zničil všetky jej dokumenty.

— A predsa má úmrtný list. Vrávite, že ste ho videli?

— Áno, zadovážila si duplikát po požiare.

— Stretli ste sa s niekym, čo ju poznal v Amerike?

— Nie.

— Rôzprávala niekedy, že by znovu rada navštívila Ameriku?

— Nie.

— Prichádzali jej odtiaľ listy?

— Pokiaľ viem, nie.

— Ďakujem. Rád by som teraz trocha porozmýšľal o veci. Ak je domček stále opustený, mohli by sme mať určité tažkosti, ale ak na druhej strane čo sa mi zdá pravdopodobnejšie — obyvatelia boli varovaní pred vašim príchodom a vybehlí, než ste včera prišli, potom dnes už môžu byť nazad a môžeme ľahko všetko vyjádriť. Teraz vám radím, aby ste sa vrátili do Norbury a znova preskúmali okná na domčeku. Ak sa presvedčíte, že je obývaný, nechôdte dovnútra, ale pošlite telegram môjmu priateľovi a mne. O hodinu po telegrame budeme u vás a potom sa veľmi skoro dostaneme na koreň záhady.

— A ak bude ešte prázdný?
— V takom prípade pricestujem zajtra a porozprávame sa spolu o všetkom. Zbohom a nadovšetko netrakte sa, kým sa nepresvedčíte, že skutočne máte na to príčinu.

— Obávam sa, že to bude osemteňtríký prípad, Watson — povedal môj spoločník, keď vyprevadil pána Granta Munra k dverám a vrátil sa do izby. — Čo si o tom myslíš?

— Je v tom čosi oškľivého. — odvetil som.

— Áno. Ak sa veľmi nemýlim, smrď to vydieračstvom.

— A kto je vydieračom?

— No, musí to byť tento netvor, ktorý obýva jedinú komfortnú izbu v domčeku a má jej fotografiu nad krbom. Čestné slovo, Watson, bude voľačo veľmi lákavé okolo tej zosinenej tváre pri okne a nedal by som si to ujsť za žiadny svet.

— Máš už svoju mienku?

— Áno, predbežne mám jednu. Ale budem prekvapený, ak sa neukáže správnou. Prvý manžel tej ženy býva v domčeku.

— Podľa čoho to súdiš?

— Ako inak si môžeme vysvetliť jej šialenú úzkosť, aby jej druhý muž nevstúpil do domu? Fakty, ako si ich ja vysvetľujem, vyzerajú asi takto: Táto žena sa vydala v Amerike. U manžela sa vyvinuli odporné vlastnosti, alebo povedzme, že chytil nejakú oškľivú chorobu a stal sa malomocným alebo hlupákom. Nakoniec od neho ušla, vrátila sa do Anglicka, zmenila meno a začala žiť, ako sa domnievala, nanovo. Vydala sa pred troma rokmi a myslela, že jej postavenie je celkom bezpečné — keď sa svojmu druhému manželovi preukázala úmrtným listom voľajakého muža, ktorého meno si osvojila. Ale náhle jej prvý manžel, alebo môžeme predpokladať nejaká bezohľadná žena, ktorá sa pridružila k invalidovi, objavila, kde sa zdržuje. Písala manželke a vyhŕázajú sa jej, že prídu a všetko na ňu vykričia. Žiada sto li-

bier a pokúsi sa ich podplatiť. Dôjdú aj napriek tomu, a keď manžel náhodou spomenie svojej žene, že do domčeka prišli noví obyvateľia, vie, že sú to jej prenasledovatelia. Počka, až manžel zaspí, a potom ide k nim a snaží sa ich presvedčiť, aby ju nechali v pokoji. Pretože nepochodí, znova sa vyberie na druhý deň ráno a manžel ju strene, ako nám poviedal, keď vychádza. Slúbi mu, že viac tam nepôjde, ale dva dni nato, nádej, že sa zbaví hrozných susedov, stáva sa pre ňu veľmi silnou a znova sa pokúsi, prinesie svoju fotografiu, ktorú asi od nej požadovali. Uprostred tohto rozhovoru pribehne dovnútra pomocnica povedať, že pán prišiel domov, na čo manželka, vedac, že manžel pojde rovno do domčeka, rýchle vydurí obyvateľov von zadnými dverami, možno do borového hájika, o ktorom sa hovorilo, že stojí nablízku. Preto nachádza domček prázdný. Avšak veľmi by ma prekvapilo, keby dom bol ešte prázdný, keď ho bude pozorovať dnes večer. Čo myslíš o mojej mienke?

— To sú všetko dohady.
— Ale aspoň beriem do úvahy všetky faktory.
Ak sa dozvime o nových okolnostiach, ktoré nezapadajú do tohto, de dosť času uvážiť všetko znova. Momentálne nemôžeme nič robiť, kým nedostaneme čerstvú zprávu od priateľov v Norbury.
Ale nemuseli sme veľmi dlho čakať. Prišla, práve keď sme dopili čaj. „Domček je stále obývaný“, znala. „Opäť som videl tvár v okne. Čakám vás pri vlaku o siedmej a nepodnikám kroky, kým neprídete“. Keď sme vystúpili, čakal nás na nástupišti a v svetle staničných lám bolo vidieť, že je veľmi bledý a že sa chevie od vzrušenia.
— Ešte vždy sú tam, pán Holmes, — povedal, kladúc ruku na priateľa rukáv. — Cestou sem som videl svetlú v domčeku. Musíme to dnes vybaťi raz navždy.

— Aký máte teda plán? — pýtal sa Holmes, keď sme išli tmavou cestou, lemovanou stromami.

— Vnímek nasilu do domu a sám sa presvedčím, kto v dome býva. Chcem, aby ste pri tom boli obaja ako svedkovia.

— Ste celkom rozhodnutý uskutočniť toto aj proti varovaniu vašej manželky, že je lepšie, aby ste neodhalovali tajomstvo?

— Áno, som rozhodnutý.

— Nuž, myslím, že ste v práve. Hocijaká pravda je lepšia ako nekončené pochybnosti. Pôjdeme radšej hneď. Pravda, podľa zákona jednáme hrubo proti právu, ale myslím, že to stojí za to.

Bola tma ako vo vreci a spustil sa drobný džžík, keď sme zahli z hradiske na úzkú cestu, s hlboko vytrýtymi koľajami a živým plotom po oboch stranach. Pán Grant Munro však netrpezlivu hnal dopredu a my sme sa za ním vlečkli, ako sme najlepšie mohli.

Tamto sú svetlá môjho domu, — zamrmial, ukazujúc k ligotajúcemu svetu pomedzi stromy, — a tu je domček, do ktorého vjedem.

Medzi jeho rečou sme zabodli za roh a hneď pred nami stál domček. Zlty pruh svetla dopadajúci na tmavé miesto pred domčekom svedčil, že dvere nie sú celkom zatvorené a jedno okno na poschodí bolo jasne osvetlené. Keď sem pozreli, videli sme čierne tieň mihnúci sa za roletami.

To je ten netvor, — zvolal Grant Munro. — Sami vidíte, že voľakto tam býva. Tak podte za mnou a zakrátko sa všetko dozvime.

(Dokončenie poviedky v budúcom čísle)